

Tyttöteamista koko perheen teamiksi

Hoviniemi, Irja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Tyttöteamista koko perheen teamiksi

Hoviniemi Irja
Sosiaalian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2012

Hoviniemi Irja

Tyttöteamistä koko perheen teamiksi

Vuosi	2012	Sivumäärä	60
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vanhempien kokemuksia tyttöteam-toiminnasta. Tyttöteam on nuorten vanhempien vertaistukiryhmä, jonka toiminnasta Keravalla vastaa Keski-Uudenmaan nuorisotasuntoyhdistys ry. Keravalla tyttöteamin yhtenä tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä muun muassa vertaistuen, voimaantumisen, osallisuuden ja sosiaalisten verkostojen avulla. Opinnäytetyössä perehdyttiin tyttöteamiin osallistuneiden vanhempien mielipiteisiin sekä kokemuseräiseen tietoon tyttöteam toiminnasta. Tyttöteam oli alun perin kohdennettu nuorille äideille ja heidän lapsilleen. Ajan myötä tyttöteamin kokouksiin osallistuvat perheen poikien lisäksi myös joidenkin perheiden isät. Tyttöteamin jäsenten rakenteen muutoksen vuoksi tyttöteamin nimi vaihdettiin kesällä 2011 teamiksi.

Opinnäytetyön teoreettinen lähtökohta pohjautui kirjallisuuteen, joka käsittelee syrjäytymistä, vertaistukea, voimaantumista, sosiokulttuurista innostamista, osallisuutta, ryhmän toimintaa sekä sosiaalisia verkostoja. Opinnäytetyöni toteutin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja siinä on myös tapaustutkimuksen piirteitä. Opinnäytetyöni aineiston kokosin teemahaastattelujen sekä havainnoinnin avulla. Teemahaastattelun suoritin yksilöhaastatteluina neljälle teamin jäsenelle sekä avaininformantille eli teamin ohjaajalle. Opinnäytetyöni aineiston analysoin käyttäen sisällön analyysia.

Opinnäytetyöni keskeisiä tuloksia ovat vertaistuki, vuorovaikutus, sosiaaliset verkostot, osallisuus, voimaantuminen, teamin ohjaus, pysyvyys sekä tiedottaminen. Vertaistukea saadaan silloin, kun teamin jäsenet tukevat, neuvovat ja auttavat toisiaan. Vuorovaikutusosaamista on turvallista harjoitella teamin kokouksissa, joissa luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri mahdollistaa puhumisen ja kuulluksi tulemisen. Sosiaaliset verkostot kasvavat teamistä saaduilla uusilla ystävillä ja tuttavilla, joiden kanssa seurustellaan myös teamin ulkopuolella. Teamin toiminta tarjoaa mahdollisuuden osallistumiseen. Yhdessä tekemistä toteutetaan muun muassa liikunnan, musiikin, leipomisen sekä askarteluiden avulla. Teamin toiminta sekä uudet ystävät parantavat viihtyisyyttä ja selviytymistä arjen haasteista, mikä puolestaan lisää voimaantumista. Teamin ohjaaja tukee, auttaa ja kannustaa teamin jäseniä. Vakituiset kokouksumistilat ja tuttu ohjaaja sitouttavat teamin jäseniä toimintaan. Laadukas ja näkyvä tiedotus houkuttelee uusia jäseniä teamin toimintaan.

Asiasanat: Vertaistuki, osallisuus, sosiaaliset verkostot, voimaantuminen, syrjäytymisen ehkäisy

Hoviniemi Irja

From girl team to team of a whole family

Year	2012	Pages	60
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to study experiences of parents of a girl team. The girl team is a peer support group of young parents. Responsible for the operation in Kerava is the Keski-Uusimaan nuorisasuostoyhdistys ry. In Kerava one purpose of the girl team is to prevent social exclusion with the help of peer support, empowerment, participation and social networks. In this thesis the opinions of parents who participated in the girl team and the empirical information about the operation were studied. The girl team had been focused originally on young mothers and their children. In time the fathers of some families also came to the team meetings in addition to the boys of the families. Because of a change in the structure of the members of the girl team the name of the girl team was changed into a team in the summer 2011.

The theoretical starting point for the thesis was based on the literature which processes social exclusion, peer support, empowerment, socio cultural inspiring, participation, operation of the group and social networks. I carried out my thesis as a qualitative study and there also are features of the case study in it. I collected the material with the help of the theme Interviews and observation. I interviewed four team members and a key informant, i.e. the tutor of the team. I analyzed the data of my thesis using the content analysis.

The central results were related to peer support, interaction, social networks, participation, empowerment, the guidance, permanence and informing of the team. Peer support was obtained when the members of the team supported, advised and helped each other. It was safe to practice interaction know-how at the meetings of the team in which the confidential and respectful atmosphere made talking and becoming heard possible. The social networks increased through new friends that had been obtained from the team and the acquaintances with whom it was also is kept company outside the team.

The operation of the team provided an opportunity for participation. Physical education, music, baking and occupations were forms of common activities. The operation of the team and the new friends improved satisfaction and coping with daily activities which were considered adds from the empowering. The tutor of the team supported, helped and encouraged the members of the team. The permanent meeting rooms and the familiar tutor made the members of the team commit themselves to the operation. The high quality and visible of the bulletins persuades new members to take part in the team activities.

Keywords: Peer support, participation, social networks, empowerment, prevent social exclusion

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön taustaa ja lähtökohtia	7
2.1	Nuorisoasuntoliitto ry ja Alkuasunnot Oy	7
2.2	Kuna ry	7
2.3	Keravan team	9
2.4	Teamin merkitys	11
3	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	13
3.1	Vertaistuki	13
3.2	Voimaantuminen	14
3.3	Osallistuminen	15
3.4	Sosiaaliset verkostot	16
4	Tutkimuksen tavoitteet	17
5	Tutkimusmenetelmät ja aineisto	18
5.1	Teemahaastattelu	20
5.1.1	Tiedottaminen	22
5.1.2	Jäsenten kokemuksia ryhmän ohjauksesta	23
5.1.3	Jäsenten kokemukset ryhmästä	26
5.1.4	Voimaantuminen	30
5.2	Avaininformantin haastattelu	32
5.3	Havainnointi	34
5.3.1	Tiedottaminen	35
5.3.2	Ryhmäkokemukset	36
5.3.3	Ryhmän ohjaus	38
5.3.4	Voimaantuminen	40
6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	40
6.1	Tutkimuksen luotettavuus	41
6.2	Tutkimuksen eettisyys	42
7	Opinnäytetyön keskeiset tulokset	43
8	Johtopäätökset ja ehdotukset Kuna ry:lle	46
8.1	Johtopäätökset	46
8.2	Ehdotukset Kuna ry:lle	48
9	Oma oppiminen	48
	Lähteet	51

1 Johdanto

Olin työharjoittelussa Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry:llä (Kuna ry) maaliskuun alusta 2011 toukokuun 2011 puoliväliin. Harjoitteluni aikana toimin muun muassa ohjaajan avustajana tyttöteamissä. Mielestäni tyttöteam tarjosi jäsenilleen monia etuja kuten esimerkiksi osallisuutta, uusia ystäviä ja vertaistukea. Kiinnostuin siinä määrin teamin toiminnasta, että päätin opinnäytetyöni koskevan tyttöteamiä. Kiinnostukseni tyttöteamin toimintaa kohtaan ei laantunut kesän 2011 aikana, joten aloitin uuden työharjoittelujakson Kuna ry:llä elokuussa 2011. Tuolloin esittelin ideani opinnäytetyöni aiheesta työharjoitteluni ohjaajalle sekä Kuna ry:n hallituksen puheenjohtajalle. Heidän mielestä ajatukseni oli hyvä.

Syrjäytyminen on uhkakuva, joka koskettaa yhteiskunnassamme niin nuoria kuin vanhempiakin ihmisiä, jopa kokonaisia perheitä. Kaikki menetelmät, joilla voidaan ehkäistä syrjäytymistä tai saada syrjäytyneitä yksilöitä palaamaan yhteiskuntamme "tuottaviksi" jäseniksi, ovat tärkeitä.

Nuorisoasuntoliitto ry yhdessä yleishyödyllisen kiinteistöosakeyhtiönsä Alkuasunnot Oy:n kanssa rakennuttaa ja vuokraa nuorisoasuntoja, kehittää ja tarjoaa itsenäisen asumisen onnistumista tukevia palveluja, tuottaa nuorisoasumista ja yleistä asumista koskevaa tietoa sekä toimii nuorten edunvalvojana asumista koskevissa kysymyksissä. Nykyisin Nuorisoasuntoliitto ry on valtakunnallinen toimija. Nuorisoasuntoliiton alaisuudessa toimii 27 paikallista nuorisoasuntoyhdistystä, jotka tuottavat Nuorisoasuntoliiton lanseeraamia nuorisoasumisen sisältöpalveluita. (Nuorisoasuntoliitto ry 2012.)

Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry toimii Nuorisoasuntoliitto ry:n paikallisyhdistyksenä. Yhdistys on perustettu vuonna 1993. Nuorisoasumisen sisältöpalvelut tarjoavat asiakkailleen asumisneuvontaa, asumisohjausta, asukastoiminnan aktivointia, ryhmätoimintoja kuten tyttöteam, tuettua asumista, josta vastaa Keravan kaupungin nuorisotoimi sekä asumisen kursseja. Asukkaita tuetaan tarjoamalla tietoa, neuvontaa sekä osallistumismahdollisuuksia. Nuoren osallistuessa asukastoimintaan hänelle tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa asukasviihtyvyyteen sekä samalla tutustua omaan asuinympäristöönsä. (Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry ei kilpaile julkisten sosiaalipalveluiden tuottamisesta, vaan päinvastoin pyrkii omalla toiminnallaan täydentämään kunnan tarjoamia sosiaalipalveluita. Tällä hetkellä Kuna ry tarjoaa palveluita, jotka ovat käyttäjilleen sekä julkiselle sektorille ilmaisia.

Tyttöteamin toimintaa kehitetään jatkuvasti. Ajan myötä myös perheen isät alkoivat osallistua tyttöteamin kokouksiin. Perheiden poikien ja isien myötä tyttöteamin nimi muutettiin kesällä 2011 pelkäksi teamiksi.

Opinnäytetyössäni käytän englanninkielistä sanaa team suomenkielisen tiimi-sanana sijasta, koska tyttöteam nimeä käyttävät kaikki ne paikallisyhdistykset, jotka tuottavat tätä Nuorisواسuntoliitto ry:n lanseeraamaa nuorisواسumisen sisältöpalvelua.

2 Opinnäytetyön taustaa ja lähtökohtia

2.1 Nuorisواسuntoliitto ry ja Alkuasunnot Oy

Nuorisواسuntoliitto ry on toiminut vuodesta 1971. Yleishyödyllisen vuokraloyhtiönsä Alkuasunnot Oy:n sekä asumisen tukipalveluita tuottavan NAL Palvelut Oy:n kanssa liitto rakennuttaa ja vuokraa nuorisواسuntoja, kehittää ja tarjoaa itsenäisen asumisen onnistumista tukevia palveluja, tuottaa nuorisواسumista ja yleistä asumista koskevaa tietoa sekä toimii nuorten edunvalvojana asumista koskevissa kysymyksissä. Nykyisin Nuorisواسuntoliitto ry on valtakunnallinen toimija. Nuorisواسuntoliiton alaisuudessa toimii 27 paikallista nuorisواسuntoyhdistystä, jotka tarjoavat Nuorisواسuntoliiton lanseeraamia nuorisواسumisen sisältöpalveluita. (Nuorisواسuntoliitto ry 2012.)

Alkuasunnot Oy on yleishyödyllinen kiinteistöosakeyhtiö, joka rakennuttaa ja vuokraa nuorisواسuntoja. Yhtiön taustayhteisönä toimii Nuorisواسuntoliitto ry. Alkuasunnot Oy:n toimintaperiaatteena on nuorisواسumisen kehittäminen sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Asuntoja rakennetaan arava- tai korkotukilainoituksella sekä Raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla. Asunnot on tarkoitettu 18–29-vuotiaille nuorille. (Alkuasunnot Oy 2008.)

2.2 Kuna ry

Keski-Uudenmaan nuorisواسuntoyhdistys ry eli Kuna ry toimii sekä Keravalla että Järvenpäässä, joissa asuntoja on yhteensä 102 kappaletta. Yhdistys on perustettu vuonna 1993 ja se toimii nuorten asunto-olojen parantamiseksi. Kuna ry keskittyy toiminnassaan paikalliseen vaikuttamiseen sekä asukastoimintaa ja asumista tukevien palveluiden tuottamiseen. Yhdistyksen tehtäviin kuuluvat myös asukasvalinnat. Yhdistys on yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon yhdistys ja toiminnallaan se pyrkii parantamaan ja kehittämään 18–29-vuotiaiden nuorten asunto-oloja. Yhdistys tekee valistustyötä nuorten asunto-oloja koskevissa kysymyksissä ja pitää yhteyttä niihin tahoihin, jotka myös toiminnallaan edistävät nuorten asunto-oloja. (Keski-Uudenmaan nuorisواسuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Kuna ry:n yhteistyökumppaneita ovat muun muassa alueen sosiaali- ja nuorisotoimet, Keravan nuorisotoimi ja tuettu asuminen, nuorten työpajat, työ- ja elinkeinotoimistot, perusterveydenhuollon edustajat, erityissairaanhoidon, kuten psykiatrisen hoidon tarjoajat, Keski-Uudenmaan Päihdepysäkit, ammattiopistot sekä lähikoulut. Verkostoituminen ja valitut työmuodot määrittävät aina nuorten tarpeiden pohjalta. Kaiken toiminnan päämääränä on itenäisesti elävä ja toimeentuleva nuori. (Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Nuorisoasumisen sisältöpalvelut tarjoavat asiakkailleen asumisneuvontaa, asumisohjausta, asukastoiminnan aktivointia, ryhmätoimintoja kuten tyttöteam, tuettua asumista, josta vastaa Keravan kaupungin nuorisotoimi sekä asumisen kursseja. Aukkaita tuetaan tarjoamalla tietoa, neuvontaa sekä osallistumismahdollisuuksia. Nuoren osallistuessa asukastoimintaan hänelle tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa asukasviihtyvyyteen sekä samalla tutustua omaan asuinympäristöönsä. (Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Yhdistys oli vuonna 2011 palkannut Raha-automaattiyhdistyksen tuella yhden kokopäiväisen ja yhden osa-aikaisen asumisohjaajan, joiden toimialueina olivat Keravalla sekä Järvenpäässä sijaitsevat Nuorisoasuntoliiton asunnot. Nykyisin asumisohjaajina toimii kaksi osa-aikaista työntekijää. Osa-aikaisuus perustuu työntekijöiden omaan toiveeseen. Asumisohjaaja, joka toimii myös teamin ohjaajana, on koulutukseltaan sosionomi. Toinen asumisohjaaja on sosionomiopiskelija.

Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry:n hallituksessa ovat hallituksen puheenjohtaja, hallituksen varapuheenjohtaja sekä kolme hallituksen jäsentä. Hallituksen varapuheenjohtajan yhtenä tehtävänä on toimia työntekijöiden esimiehenä. Työharjoittelijoita Kuna ry:llä on ollut yleensä yksi kerrallaan, poikkeuksena viimekeväinen harjoittelujaksoni, jolloin sosioharjoittelijoita oli kaksi. Kokopäiväisen työntekijän vastuualueisiin kuuluvat Keravalla sijaitsevien Päivölänrinne 9:n sekä Hakkuutie 2:n asukkaiden asumisneuvonta, asumisohjaus, asukastoiminnan aktivointi, ryhmätoiminnot kuten perheille tarkoitettu team, äijätiimi sekä asumisen kurssit. Asumisohjaajan työ on hyvin itsenäistä sekä vaativaa.

Eettisinä periaatteina Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksellä on muun muassa ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus, itsenäisyys ja elämänhallinta, syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden edistäminen sekä asiakkaan yksityisyyden suoja. Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry:n arvoja ovat muun muassa asiakaslähtöisyys, yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus sekä eettisyys.

Hyvinvointivaltiossa Kuna ry:n tarjoamien palvelujen merkitys korostuu ennaltaehkäisevässä työssä. Toiminnallaan se pyrkii ennaltaehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Asumisohjaaja

myös tukee nuoria hakemaan ammatilliseen koulutukseen sekä työhön. Tarvittaessa asumisohjaaja lähtee nuoren mukaan tueksi ja avuksi asioidessa viranomaisissa. Suomessa on herätty kiinnittämään erityistä huomiota nuorten tilanteeseen. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää entistä enemmän huomiota siihen, kuinka nuorten yhteiskuntatakuuta noudatetaan Työ- ja elinkeinotoimistoissa. Useat eri tahot kuten kunnat pyrkivät tukemaan toimintoja, joilla kyetään estämään nuorten syrjäytymistä, parantamaan työllistymistä ja koulutukseen hakeutumista.

2.3 Keravan team

Team on nuorten äitien vertaistukiryhmä, jonka sisällön ja toiminnan suunnitteluun vanhemmat ja lapset voivat itse osallistua. Nuoruus, äitiys, elämän ilot ja murheet sekä nuorisoasuntokohteessa asuminen yhdistävät tyttöteamin äitejä. Tyttöteamin toiminta koostuu leireistä, vierailuista, teemailloista ja vapaasta yhdessäolosta. Tyttöteamin tavoitteena on osallistaa äitejä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja täten lisätä vuorovaikutusta asukkaiden kesken. Tyttöteam toimii vertaistuen periaatteella ja tyttöteamin kautta äidit sekä heidän lapsensa saavat mahdollisuuden tutustua ja verkostoitua talon muiden asukkaiden kanssa. (Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Tytttöteam kasvattaa yhteisöllisyyden tunnetta ryhmäytymisen avulla ja vaikuttaa omalta osaltaan asukastoiminnan aktiivisuuteen. Osallistuessaan teamin toimintaan perheet tutustuivat toisiinsa, saavat tukea omaan elämäntilanteeseensa ja lastensa kasvatukseen vertaistuen avulla. Teamin toiminta tukee näin omalla tavallaan vanhemmuuden vahventamista. (Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Keski-Uudenmaan Nuorisoasuntoyhdistys ry keskittyy toiminnassaan voimakkaasti ehkäisevään työhön. Syrjäytymisen ehkäisy, yhteisöllisyyden lisääminen, asukkaiden tukeminen ja opastaminen jne. kuuluvat kaikki tämän ehkäisevän työn piiriin. Työmenetelminä nousevat voimakkaasti esille muun muassa innostaminen, vuorovaikutus, dialogi, valistaminen ja voimaannuttaminen.

Raunion (2006, 47) mukaan voimavarakeskeisellä työtavalla voidaan toteuttaa syrjäytymisen vastakohtaa, yhteiskunnallista osallisuutta ja integraatiota. Sosiaalialan työntekijöiden ei tulisi keskittyä asiakkaan ongelmiin, vaan huomioida ne voimavarat, joita asiakkaalla juuri sillä hetkellä on käytettävissään ja kyetä toiminnallaan vahvistamaan asiakkaan voimavaroja mm. osallistamalla häntä toimimaan oman itsensä hyödyksi.

Innovaatio Kuna ry:n toiminnassa merkitsee sitä, että asukkaat saavat kehitettävästä toiminnasta lisähyötyä. Kehittämisessä tulee aina ottaa huomioon kohderyhmä ja sen erityistarpeet.

Kuna ry:n asiakkaina ovat 18–35-vuotiaat nuoret aikuiset. Monet ovat muuttaneet ensimmäiseen omaan asuntoonsa ja kaipaavat tietoa sekä opastusta yksinasumisesta ja siihen liittyvistä vastuista. Useilla heistä on heikot läheisverkostot, puutteelliset taidot selviytyä arjen toiminnoista yksin sekä puutteellinen vanhempien tuki. Tämän vuoksi heitä on auttamassa ja tukemassa asumisohjaaja.

Tyttöteam-toimintaa oli toteutettu Keravalla sijaitsevilla Päivölänrinne 9:n sekä Hakkuutie 2:n asukkaiden keskuudessa jo aiemminkin, mutta Keski-Uudenmaan nuorisoyhdistys ry:n asumisohjaajan mukaan asukkaiden sitoutuminen tyttöteamin toimintaan kaipasi vahvaa piristysruisketta. Hänen näkemyksensä mukaan kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuva tyttöteam ei sitouttanut osallistujiaan tarpeeksi, jotta toiminnasta olisi koitunut jäsenille sellaista hyötyä mitä sillä tavoiteltiin. Työharjoittelujaksollani keväällä 2011 Keski-Uudenmaan nuorisoyhdistys ry:llä toimin osana kehittämistiimiä, johon kuuluivat asumisohjaaja sekä toinen Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiharjoittelija. Hanke oli arvokas, koska tyttöteamin yhtenä tarkoituksena on syrjäytymisuhan ehkäiseminen tarjoamalla asukkaille muun muassa osallistumisen mahdollisuuksia, voimaantumista sekä vertaistukea. Heti tyttöteamin kehittämistyön aluksi teamin jäsenet otettiin tasavertaisiksi kumppaneiksi, jolloin he olivat mukana myös toiminnan suunnittelussa. Tuotoksena syntyi kerran viikossa kokoontuva tyttöteam. Heidän ideansa määrittelevät hyvin pitkälti sen, mitä teamin kokouksissa tehdään. Kesän 2011 aikana tyttöteamin nimi muutettiin teamiksi, koska kokouksiin osallistuivat myös perheen pojat sekä myös joidenkin perheiden isät.

Team on avoin pienryhmä, jossa oli harjoitteluni aikana vakituksia jäseniä 4-5 aikuista ja 8 lasta. Kerran kuukaudessa kävijöitä oli tämän lisäksi 1-2 aikuista ja 4 lasta. Teemaillat, kuten pipanadisco, vappubileet, Hop-lopissa käynti ja Halloween-juhlat, kasvattivat osallistujamääriä huomattavasti. Esimerkiksi vappubileisiin osallistui 7 aikuista ja 15 lasta (liite 3).

Pienryhmiksi nimitetään ryhmiä, joissa on 5-12 henkilöä. Ryhmän kiinteytyminen ilmenee jäsenten ryhmää kohtaan tuntemana vetovoimana ja samanmielisyytenä ja se alkaa vaikuttaa jo pienissä ryhmissä. Kiinteytyminen kertoo ihmisten ryhmän yhteishengestä. Ryhmän ihanne-koko riippuu sen perustehtävästä. Ryhmän jäsenten vuorovaikutus vähenee jo silloin, kun ryhmäkoko saavuttaa yhdeksän henkilön rajan. Pienryhmissä yksilöt pääsevät helpommin esiin ja ryhmä voi päästä yhdenmukaiseen ja yhteistyökykyiseen toimintaan. Pienryhmä on usein aktiivinen, jäsenten osallistuminen on tasaista. Pienryhmä on persoonallinen ja siinä on samanmielisiä jäseniä. Ryhmän koon kasvaessa harvemmat osallistuvat aktiivisesti ryhmän toimintaan. Avoin ryhmä ottaa uusia jäseniä pois lähtevien tilalle. (Niemistö 1999, 57–58, 61.)

2.4 Teamin merkitys

Hyvinvointivaltion rinnalle on noussut 1990-luvulla voimakkaasti hyvinvointiyhteiskunta. Valtio on siirtänyt vastuutaan hyvinvoinnista yhteiskunnalle ajatuksenaan, että omaiset, sukulaiset, yhteisöt, järjestöt sekä kolmas sektori ottavat yhä enemmän vastuuta lähimmäistensä hyvinvoinnista. Toisin sanoen yhteisvastuuta ja osallisuutta on alettu korostaa, josta esimerkkinä on 1990-luvun kommunitarismi, joka mm. korostaa sosiaalista vastuullisuutta ja pyrkii estämään yhteisöllisen elämän murentumista.

Suomessa kolmannen sektorin toimijoita ovat pääasiallisesti yhdistykset. Kolmas sektori sisältää sekä palkkatyötä että vapaaehtoistyötä. Markkinasektorista kolmas sektori eroaa siten, että se ei tavoittele toiminnalleen voittoa. Järjestöjen suurin vahvuus on oman jäsenistönsä ja kohdeväkönsä hyvä tunteminen ja vahva sitoutuminen heidän hyvinvointinsa edistämiseen ja heidän toiveidensa eli äänensä kuulemiseen. Arkielämän asiantuntijuutta ylläpidetään kaikissa järjestöissä parhaiten sillä, että yhteys asiakkaisiin on mahdollisimman suora, jolloin vältetään muun muassa byrokratiaketjut. Järjestöjen tulee myös huolehtia tästä läheisen yhteyden säilymisestä ja todellisesta kyvystä kuunnella ihmisiä. (Karjalainen 2010.)

Sosiaaliturvan tarkoituksena on korjata sosiaalisia ongelmia sekä tarjota edellytykset toimeentulon hankkimiseksi. Jokaiselle kansalaiselle on tarjottava vähintään ihmisarvoinen elämä ja turvattu hänelle aineellinen, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu pitää huolta siitä, että kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti, laillisesti sekä oikeudenmukaisesti. Yhteiskunnan tulisi tarjota jäsenilleen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Yhteiskunnan tulisi myös ohjata ja kannustaa jäseniään terveisiin elintapoihin sekä ympäristön suojeluun. Kulttuuri ja taide ovat takaamassa puolestaan henkistä hyvinvointia. Keski-Uudenmaan nuorisotasoyhdistys ry pyrkii omalla toiminnallaan turvaamaan asukkailleen henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Neuvonta ja ohjeistaminen takaavat nuorten asukkaiden saavan vuokralla asumiseen liittyviä tarpeellisia tietoja. Kuna ry opastaa asukkaita myös heille tarpeellisten palveluiden piiriin kuten esim. sosiaali-toimistoon, työ- ja elinkeinotoimistoon, Keski-Uudenmaan Pysäkeille jne. Yhdistys pyrkii myös valistustoiminnallaan kasvattamaan asukkaista vastuuntuntoisia vuokralaisia, joille oma elinympäristö on niin tärkeä, että siitä pidetään huolta. Team tarjoaa asukkaille vertaistukea, osallistumisen mahdollisuuksia, uusia ystävyssuhteita sekä mahdollisuuden vahvistaa vanhemmuutta yhdessä tekemisen ja olemisen kautta.

Syrjäytyminen on laaja-alaista huono-osaisuutta, jolloin syrjäytyneiden elämään liittyy ongelmien kasautumista ja elämänhallinnan puutteita. Syrjäytyminen tapahtuu kolmella eri alueella: tuotannon alueella, sosiaalisen alueella ja politiikan tai vallan alueella. Syrjäytyminen etäännyttää normaaliksi katsotusta elämäntavasta ja etäännyminen tapahtuu yhtä-

aikaisesti usealla hyvinvoinnin ulottuvuudella. (Heinonen 1999, 109.) Kuna ry:n ryhmätoiminnot sekä asukastoiminta tarjoavat talkoo- ja muita tilaisuuksia, joiden myötä asukkailla on mahdollisuus osallistua. Osallistumisen kautta asukkaat tutustuvat toisiinsa ja saavat tilaisuuden vaikuttaa ympäristönsä asioihin. Yhdistyksen toiminta on myös ennaltaehkäisevää työtä, jolla pyritään vaikuttamaan muun muassa syrjäytymisen ehkäisyyn.

Monet perheet kokivat täydellisen elämänlaadun muutoksen 1990-luvun alun laman myötä. Toinen tai molemmat vanhemmat jäivät työttömiksi. Työttömyyden mukanaan tuomat ongelmat ja voimakkaasti heikentynyt taloudellinen tilanne veivät vanhempien voimavaroja, jonka seurauksena he eivät välttämättä jaksaneet antaa sitä tukea, opastusta ja kannustusta mitä heidän lapsensa olisivat tarvinneet. Osa lapsista ei saanut tasavertaisia mahdollisuuksia opiskeluun ja elämäntaitoihin, mikä aiheutti puolestaan lapsissa toiseutta ja syrjäytymistä. Nyt nämä lapset ovat nuoria aikuisia itsenäistymisen kynnyksellä. Heikko itsetunto, sosiaalisten taitojen vähäisyys, mielenterveysongelmat, syrjäytymisen uhka ja osalla myös ammatillisen koulutuksen puute ovat ongelmia, joiden parissa he pyrkivät elämässään eteenpäin.

1990-luvun alun lama on myös vaikuttanut sosiaaliturvaan heikentävästi. Sosiaalietuksia leikattiin ja yleisessä keskusteluissa vastuuta lähimmäisistä siirrettiin yksilöiden itsensä, perheiden ja yhteisöjen vastuulle. Kuna ry on havainnut edellä mainitut ongelmat ja pyrkii vahvasti omalla toiminnallaan parantamaan näiden nuorten elämänlaatua ja hallintaa tarjoamalla nuoris asumisen sisältöpalvelujaan.

Jos yksilöllä ei ole hyvinvoinnin voimavaroja kuten jaksamista, yksilöä tukevia olosuhteita (esim. asuminen, ruoka ja vaatteet) tai omaa tukiverkostoa, on hänen erittäin vaikea päästä pois siitä tilanteesta, jossa syrjäytyneet elävät. Allardtin hyvinvointi-indikaattoreita ovat omistaminen, rakastaminen ja oleminen (ks. Saari 2010). Hänellä ei tuolloin riitä voimavaroja pyrkiä kohti parempaa elämää. Kaikki hänen voimavaransa menevät päivittäiseen selviytymiskamppailuun. Sosiaalialan työntekijän yhtenä tehtävänä onkin yhteistyössä asiakkaan kanssa tunnistaa ja laajentaa asiakkaan omia voimavaroja (Raunio 2006, 48).

Syrjäytymisen riskiä pyritään vähentämään toimeentuloturvalle, terveyttä ja hyvinvointia edistämällä, työmarkkinoille pääsyä helpottamalla, asuntomarkkinoiden toimivuutta parantamalla, riittävän koulutuksen turvaamisella sekä selviytymisen tukemisena. Riskiryhmien syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi tarvitaan yksilökohtaisesti suunniteltuja toimenpiteitä sekä hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistoimintaa ja moniammatillisten käytäntöjen vahvistamista. Toimenpiteet ovat etupäässä korjaavia, mutta niillä pyritään myös estämään syrjäytymisen riskien pahenemista. (Raunio 2006, 126–129.)

3 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Ollessani työharjoittelussa Kuna ry:llä havaitsin tyttöteam toiminnan tarjoavan jäsenilleen muun muassa vertaistukea, osallistumismahdollisuuksia, sosiaalisia verkostoja sekä voimaantumista. Harjoitteluni aikana aloin myös tarkastella vertaistuesta tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Näiden tutkimusten ja opinnäytetöiden keskeiset käsitteet olivat samanlaisia kuin omat havaintoni olivat olleet. Tarkasteleman tutkimukset, opinnäytetyöt sekä omat havaintoni toimivat johdatuksena opinnäytetyöni teoreettiseen viitekehyksen.

3.1 Vertaistuki

Vertaistuki on samantapaisessa elämäntilanteessa olevien yksilöiden halua jakaa kokemuksia ja tietoa toisia kunnioittavassa ilmapiirissä. Vertaistuen kautta ihminen voi löytää ja tunnistaa omat voimavaransa ja vahvuutensa sekä ottaa vastuun omasta elämästään. Vertaistukea voidaan toteuttaa muun muassa vertaistukiryhmissä ja se voi olla esimerkiksi järjestöjen ja yhteisöjen organisoimaa toimintaa, josta taustayhteisö vastaa esimerkiksi tarjoamalla toiminnalle tilat sekä ohjaajille koulutusta ja tukea. (Huuskonen 2010).

Vertaistukiryhmässä liikkuu monenlaisia tunteita, osallistujien elämäkokemuksia ja esille nousevia teemoja. Ryhmässä voi puhua tai olla vaiti. Parhaimmillaan ryhmä tarjoaa turvallisen paikan puhumiseen ja kuulluksi tulemiseen. Vertaistukiryhmässä voidaan esimerkiksi kertoa tarinoita, leikkiä, jakaa voimavaroja, harjoitella rentoutumista, työskennellä värrien, tanssin, saven tai minkä tahansa välineen avulla. (Hulmi 2004, 9). Vertaistuen kautta osallistujat saavat omaan tilanteeseensa liittyvää tietoa ja käytännön keinoja, jotka auttavat selviytymään paremmin arjessa. Vertaistuki antaa myös sisältöä elämään, ystäviä sekä yhdessä tekemistä. (Huuskonen 2010).

Minuus syntyy Hulmin mukaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Keskusteleva tai toiminnallinen ryhmä voi auttaa jäseniä löytämään oman ilmaisukielensä. Hulmin mukaan ihmisen luovuuden kokemuksesta osa on oman ytimen kohtaamista ja toinen osa sosiaalista vuorovaikutusta. Ryhmä antaa tilaisuuden tulla kohdatuksi, nähdyksi ja kuulluksi. Ryhmässä voidaan jakaa asioita ja se voi auttaa myös muutokseen. (Hulmi 2004, 10.)

Työttömyys ja sosiaalipalveluiden leikkaukset kasvattavat tarvetta omaehtoiseen toimintaan, jossa ihminen voi kokea tulevansa kuulluksi. Muurinahon tutkimuksen mukaan tärkeimmäksi ryhmään liittymisen syyksi on havaittu sosiaalisten kontaktien hakeminen. Muurinahon mukaan ryhmäläisten itseluottamus oli kasvanut sitä mukaa kun he olivat saaneet keskustella vertaistensa kanssa. Ryhmäläisten mieli virkistyi ja he löysivät elämäänsä sisältöä. (ks. Hulmi 2004, 25–26.)

3.2 Voimaantuminen

Räsänen mukaan voimaantumisen määrittelyyn liittyy kysymys vapaudesta itsehallintana eli ei-alistettuna olemisena. Räsänen mukaan se on ihanne sellaisesta yhteiskuntajärjestyksestä ja yhteiskuntapolitiikasta, joka minimoi riippuvuuden jonkun toisen mielivaltaisesta tahdosta. Työssä uupuminen, jaksamisen sekä hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämisen ongelmat ovat muun muassa pitäneet voimaantumisen yhtenä keskeisenä ja tavoiteltuna asiana. Räsänen mukaan voimaantuakseen ihminen tarvitsee valtaistumista tullakseen voimaantuneeksi. Jokaisella tulisi olla valtaa itsensä ja elämänsä olosuhteitten määrittelyyn. (Räsänen 2006, 44–45, 75.)

Valta ja vastuu liittyvät olennaisesti valtaistamisprosessiin ja voimaantumiseen. Valtaistaminen tarkoittaa erityisesti yhteisön tai yksilön oman päättävällän ja voimavarojen parantamista vallan antamisen ja sosiaalisen tuen keinoin. Yksilöllä tulee olla valtaa sekä ulkoiseen todellisuuteen että itseensä nähden kyetäkseen voimaantua. Tie voimaantumiseen etenee valtaistamisen portin kautta. Valtaistunut ihminen kokee pystyvänsä voimaantumaan, vaikuttamaan elämäänsä sekä työhönsä. Hän on rohkea, tulevaisuuteen ja päämääriin suuntautunut, hän uskoo itseensä ja hänellä on sosiaalisia taitoja. (Räsänen 2006, 77–78.)

Voimaantunut yksilö osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntamme asioihin. Mitä enemmän hän osallistuu ja vaikuttaa, sitä enemmän hän saa voimaa, onnistumisen tunteita ja kerää samalla sosiaalista pääomaa eli suhteita ja suhdeverkkoja. Voimaantunut yksilö jakaa hyvinvointia lähiympäristöönsä ja auttaa näin vähemmän voimaantuneita yksilöitä. Voimaantunut yksilö on sisäisesti vahva sekä tasapainossa itsensä ja ympäristönsä kanssa. Hän voi asettaa itselleen päämääriä ja saavuttaa niitä. Hänen elämänsä on hallinnassa ja itsetuntonsa on hyvä.

Voimaantuminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin ja se on henkilökohtainen sekä yhteisöllinen prosessi. Voimaantuminen vaikuttaa sekä yksilön että yhteisön hyvinvointiin. Voimaantuessaan yksilö on myönteinen ja positiivisesti latautunut ja heijastaa tätä myönteisyyttä ympäristöönsä. Voimaantumista auttaa muun muassa turvallinen ilmapiiri, turvallinen ja välittävä sekä tunteva ja empaattinen yhteisö, kuuntelu ja keskustelu, jatkuva luottamuksen rakentaminen ja erilaisuuksien arvostaminen. Voimaantuminen edellyttää muun muassa kokemusta hyväksytyksi tulemisesta, ihmisarvon kokemista, olemisen-, ilmaisun- ja toiminnanvapautta, ennakkoluulottomuutta katsoa asioita eri näkökulmista, itsensä arvostamista ja itseluottamusta. (Siitonen 2007.)

Voimaantuminen näkyy muun muassa omassa elämässä kuten esimerkiksi kotona, satunnaisissa kohtaamisissa, vapaaehtoistyössä sekä työssä. Voimaantunut yksilö kuuntelee, pyrkii

toimimaan toista kunnioittavasti, palvelee ja auttaa toisia. Voimaantunut yksilö toimii ihmisarvoisesti ja omaa herkkyyden tunnistaa omia ja toisten tunteita. Hän kykenee vapauttamaan omia voimavarojaan. Hän haluaa ottaa vastuun myös yhteisön toisten jäsenten hyvinvoinnista. Voimaantunut yksilö on toiveikas ja uskoo tulevaisuuteen, hän luottaa siihen, että asiat järjestyvät. Voimaantuneella yksilöllä on halu pyrkiä toimimaan rakentavana yhteisön jäsenenä. Hänen minäkuvansa, itsetuntonsa, identiteettinsä, itsearvostuksensa ja tehokkuususkomukset vahvistuvat. Voimaantunut yksilö toimii vastuullisena kulttuurin loijana. Elämäntarkoitus selkiytyy. Hän näkee mahdollisuuksia siellä missä toiset eivät sitä välttämättä näe, hän toimii hyvänä yhteistyökumppanina. (Siitonen 2007.)

Freiren mukaan on alistavan ja vapauttavan toiminnan teorioita. Alistava toiminta on luonteeltaan ylhäältä saneltua ja yksisuuntaista hallintaa, jonka tarkoituksena on valloittaa hallinnan kohteena olevien ihmisten vapaus ja ajattelu sekä passivoida heidät hyväksymään alemmuutensa. Vapauttava toiminta puolestaan on dialogista ja sen lähtökohtana on monenkeskinen yhteistyö sekä toimijoiden tasavertaisuus aktiivisina subjekteina. Freiren tavoitteena olikin tukea ihmisten kasvua elämänhallintaan ja yhteiskunnalliseen toimintakykyyn. (Freire 2005, 29–30.)

Gilletin mukaan innostaminen on kollektiivinen tehtävä, josta löytyy teknisluonteinen projekti, joka kulloinkin toteutetaan. Siinä myös harjoitetaan sekä fyysisiä että älyllisiä kykyjä ja tuetaan jokaisen osallistujan vapaata ilmaisua, muodostetaan sosiaalisia ja inhimillisiä suhteita sekä kasvatetaan halua sosiaaliseen ja kollektiiviseen vastuuseen. (Gillet 1995, Kurjen 2000, 79 mukaan.)

3.3 Osallistuminen

Kulttuurinen demokratia tarkoittaa ihmisten omaa osallistumista. Tavoitteena on sellaisen osallistumisen lisääminen, jossa ihmiset ovat todellisia toimijoita ja arkielämänsä ja siten myös kulttuurinsa tuottajia. Kulttuuri on inhimillisen käyttäytymisen rakenne. Sosiokulttuurinen innostaminen on kasvatuksellinen toimintamuoto yhteiskunnan parantamiseksi. Innostamisen tavoitteena on ihmisten oman osallistumisen avulla luoda kasvattava, solidaarisuuden arvot tiedostava yhteiskunta. Keskeisinä käsitteinä ovat yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen. (Kurki 2000, 14.)

Osallistuessaan yksilö on osa ryhmää ja toimii vuorovaikutussuhteessa toisiin ryhmän jäseniin. Hän kykenee keräämään ideoita ja myös itse ideoimaan. Osallistuessaan aktiivisesti yksilö sitoutuu ryhmän tavoitteisiin. Osallisuus on myös tie valtaistumiseen. Yksilöllä on tällöin mahdollisuus vaikuttaa oman elämäntilanteensa kannalta merkittäviin henkilökohtaisiin, sosiaali-

siin sekä taloudellisiin tapahtumiin. Mitä enemmän ihminen osallistuu, sitä paremmin hän hallitsee omaa elämäänsä ja työtään tai opiskeluaan.

Osallistavassa ja valtaistavassa työssä tulisi huomioida hyvinvointia vähentävät yksilölliset ja yhteiskunnalliset ongelmat. Näitä ongelmia ovat esim. päihteiden väärinkäyttö sekä työttömyys. Ihminen on toiminnallinen olento ja silloin, kun ihmiseltä viedään mahdollisuus työntekoon, otetaan häneltä samalla suuri osa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista pois. Ihmisen itsearvostusta murennetaan ja sen takaisin saamiseksi olisi löydettävä uusia osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia.

Osallistava ja valtaistava työ tähtää siihen, että yksilö kykenee suoriutumaan arjen haasteista. Hän oppii tiedostamaan sitä ympäristöä jossa elää ja tulee kriittiseksi. Hän näkee niitä epäkohtia, joita yhteiskunnassamme löytyy ja oppii kritisoimaan niitä ja ehkäpä saamaan muutoksiakin aikaiseksi. Osallistava ja valtaistava työ avaa mahdollisuuksia yksilölle havaita, kuinka hän voi omilla teoillaan voimaantua ja olla rikastuttava osa tätä yhteiskuntaa.

Työntekijä saa voimaa, kun hän havaitsee asiakkaassa hiljalleen tapahtuvan muutoksen. Tämä voima auttaa häntä kehittämään uusia toimintamalleja, joista asiakkaat hyötyvät. Parhaimmillaan tämä työ johtaa yhteiskuntamme muutoksiin, joissa kaikkia ihmisiä arvostetaan tasavertaisina ja arvokkaina yksilöinä.

3.4 Sosiaaliset verkostot

Ihminen voi olla yksin olematta yksinäinen, toisaalta hän voi tuntea itsensä yksinäiseksi muiden ihmisten parissa. Yksinäisyys johtuu ihmisen sosiaalisissa suhteissa ilmenevistä puutteista ja se koetaan epämiellyttävänä ja ahdistavana. Ystävyys tarjoaa yksilölle hyväksytyksi tulemisen, yhteenkuulumisen ja toveruuden tunteita sekä yleensä tunneperäistä turvallisuutta. Yksinäisyyden kokemisessa on kyseessä subjektiivisesti koettu tyytymättömyys ennemminkin olemassa olevien suhteiden laatuun kuin niiden määrään. (Laine 2005, 161–162.)

Sosiaaliset taidot ovat käyttäytymisen muotoja, joita tarvitaan menestymiseen sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa kysyvissä tilanteissa. Ihmisillä on synnynnäinen tarve liittyä muiden ihmisten seuraan. Ihmissuhteiden solmimiseen vaikuttavat yksilön temperamentti, kokemushistoria muiden seuraan liittymisestä ja erityisesti hänen lapsena oppimansa tapa olla vuorovaikutuksessa omiin vanhempiinsa ja ystäviinsä, hänen sosiaalinen asemansa ryhmässä sekä se sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö, jolla on vaikutusta hänen sosiaalisiin toimintatapoihinsa ja normeihinsa. (Laine 2005, 115–116.)

Useimmilla ihmisillä on kaipuu toisen ihmisen kiintymykseen eli läheiseen ystävyyteen. Ihminen toimii erilaisissa yhteisöissä, kuten työpaikalla, koulussa, kerhoissa, järjestöissä ja harrastuksissa, joissa hän tapaa useita ihmisiä ja tulee heidän kanssaan tutuksi. Erilaisissa toimintapiireissä osallistujista muodostuu monenlaisia sosiaalisia verkostoja ja samalla niistä rakentuu pikkuhiljaa läheisyydeltään eritasoisia ihmissuhteita. Kanssakäymisen jatkuessa osa suhteista voi ajan myötä kehittyä läheisemmiksi ja muuttua ystävyysuhteiksi. Sosiaalisella verkostolla on tärkeä merkitys yksilölle sen tukiessa hänen erilaisia tarpeitaan. Sosiaalinen verkosto voi olla jatkuvassa muutostilassa sen mukaan, miten se vastaa yksilön kulloisiakin tarpeita elämän eri vaiheissa. (Laine 2005, 144–146.)

Jaakko Seikkulan mukaan sosiaalista verkostoa sinällään ei ole olemassa, vaan se on käsite, jonka avulla voidaan kuvata ihmissuhteiden kokonaisuus. Marsellan ja Snyderin mukaan sosiaalisen verkoston käsitteellä tarkoitetaan yleensä niitä vuorovaikutussuhteita, joiden kautta yksilö ylläpitää sosiaalista identiteettiään. Näistä vuorovaikutussuhteista yksilö saa henkistä tukea, materiaalista apua ja palveluja, tietoja sekä uusia ihmissuhteita. Sosiaalisten kontaktien tiheys ei määritä sosiaalista verkostoa, vaan siihen voi kuulua niin päivittäin tavattavia perheenjäseniä tai työtovereita kuin kerran vuodessa tavattava hyvä ystävä. Pääasia on, että yksilö itse kokee ihmiset tärkeiksi. (ks. Seikkula 1994, 16.)

4 Tutkimuksen tavoitteet

Olen tutkinut tässä opinnäytetyössäni teamiä ja sen vaikutuksia teamiläisiin. Team (entinen tyttöteam) on nuorten perheiden vertaistukiryhmä, jonka sisällön ja toiminnan suunnitteluun voi koko perhe osallistua. Teamin tavoitteena on osallistaa perheitä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja täten lisätä vuorovaikutusta asukkaiden kesken. (Keski-Uudenmaan nuorisosasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.)

Opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat vertaistuki, voimaantumisen, osallistuminen sekä sosiaaliset verkostot. Opinnäytetyössäni pyrin löytämään vastauksia muun muassa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten teamin sosiaaliset tavoitteet toteutuivat?
2. Miten team-toiminta auttoi jäseniään kotona selviytymiseen?
3. Miten tyytyväisiä teamin jäsenet olivat ohjaajan työpanokseen?

Aiempiä tutkimuksia ei tyttöteam-toiminnasta ole tehty. Vertaistuesta kuitenkin löytyy useita ammattikorkeakoulutukseen liittyviä opinnäytetöitä esimerkiksi: Pirttilahden & Rannan opinnäytetyö (2009) Lapsiperheille tarkoitettu vertaustukitoiminta vanhempien kokemana, Lehtisen opinnäytetyö (2005) Vertaistuesta voimaa vanhemmuuteen; Kokemuksia Espoon Perhekes-

kusprojektin laajennetusta perhevalmennuksesta. Lisänä ovat tutkimukset vertaistuesta kuten Eila Jantusen lisensiaatintutkimus (2008) Osalliseksi tuleminen – Masentuneiden vertaistukea jäsentävä substansiivinen teoria.

Pirttilahden ja Rannan opinnäytetyön keskeisiä tuloksia olivat muun muassa: vertaistuen saaminen arkielämän ongelmiin, mahdollisuus sosiaalisen verkoston laajentamiseen, aktiivisella osallistumisella kyetty jonkin verran ehkäisemään masennusta sekä ennaltaehkäissyt suurempien huolteneiden kehittymistä. Lehtisen opinnäytetyön keskeisiä tuloksia olivat muun muassa: vertaistuen saaminen sekä uusien tuttavasuhteiden syntyminen. Eila Jantusen lisensiaatintutkimuksen keskeisiä tuloksia olivat: yhteyden ulkopuolella oleminen, yhteyteen hakeutuminen ja kuuluminen, vuorovaikutuksessa oleminen sekä voimaantuminen.

Keski-Uudenmaan Nuorisoasuntoyhdistys ry keskittyy toiminnassaan voimakkaasti ennaltaehkäisevään työhön. Syrjäytymisen ehkäisy, yhteisöllisyyden lisääminen, asukkaiden tukeminen ja opastaminen jne. kuuluvat kaikki tämän ennaltaehkäisevän työn piiriin. Työmenetelminä nousivat voimakkaasti esille muun muassa innostaminen, vuorovaikutus, dialogi, valistaminen ja voimaannuttaminen.

5 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyössäni on myös tapaustutkimuksen piirteitä. Tapaustutkimuksessa käytetään erilaisia tiedonkeruu ja analyysitapoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat Keravan teamin jäsenet. Tuomen ja Sarajärven (2002, 73) mukaan laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Heidän mukaansa näitä aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä tutkittavan ongelman ja myös tutkimusresurssien mukaan.

Tässä opinnäytetyössäni käytin rinnakkain teemahaastattelua sekä osallistuvaa havainnointia. Tutkimukseni loppuvaiheilla pidin tarpeellisena saada lisäinformaatiota tyttöteamin toiminnasta täydentääkseni kuvaa kyseisestä ilmiöstä. Otin yhteyttä teamin ohjaajaan, joka olikin halukas osallistumaan haastatteluun. Teamin ohjaajalta sain arvokasta lisätietoa teamin toiminnasta. Teamin ohjaajaa kutsun avaininformantiksi, koska hän on teamin toiminnan asiantuntija.

Laadullisissa tutkimuksissa aineiston koko on yleensä pieni tai vähäinen verrattuna määrälliseen tutkimukseen, koska laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä ei ole tehdä tilastollisia yleis-

tyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Henkilöiden, joilta tietoa kerätään, tulee tietää tutkittavasta ilmiöstä tai että heillä tulisi olla kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87–88.)

Eskolan ja Suorannan mukaan saturaatiolla eli kylläntymisellä voidaan osoittaa aineiston riittävyys. Saturaatiolla on tilanne, jossa aineisto alkaa toistaa itseään. Tällöin tiedonantajat eivät tuota tutkimusongelman kannalta enää mitään uutta tietoa. Näkemyksenä on se, että tietty määrä aineistoa riittää tuomaan esiin sen teoreettisen peruskuvion, joka tutkimuskohteesta on mahdollista löytää. Kylläntymistä ei saavuteta, ellei ole selvillä, mitä aineistosta ollaan hakemassa. Saturaation käsite voidaan myös yhdistää tulosten yleistettävyyteen – silloin kun aineisto alkaa toistaa itseään, voidaan jo pienestäkin aineistosta tehdä yleistyksiä. Mikäli laadullisesta tutkimuksesta hakee aineistosta samuutta, saattaa olla oikeutettua puhua aineiston saturaatiosta. Tämän tapainen samuus voi tulla esille muun muassa tiettyjen teemojen toistona. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 89–90.)

Teoriat muun muassa vertaistuesta, voimaantumisesta, osallisuudesta ja sosiaalisista verkostoista vaikuttivat teemahaastattelun runkoon sekä tekemiini havaintoihin. Aineistonkeruun aloitin tekemällä havainnointia. Havainnointien puolivälissä tein kahdelle ensimmäiselle tiedonantajalle teemahaastattelun.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelun tarkoituksena on edetä etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa kysymyksiä ei tarvitse esittää tietyssä järjestyksessä eikä sanamuotojenkaan tarvitse olla jokaisessa haastattelussa samat. Teemahaastattelussa korostuvat ihmisten tulkinnot asioista, heidän asioille antamat merkitykset sekä se, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Etukäteen valitut teemat perustuvat yleensä tutkimuksen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77–78.)

Toisena aineistonkeruumenetelmänäni käytin havainnointia. Teamin ohjaajaharjoittelijana minulla oli tilaisuus havainnoida ryhmäläisiä ja heidän toimintaansa. Teamin jäsenet olivat alusta lähtien tietoisia siitä, että tein havaintoja ryhmästä ja he antoivat luvan käyttää havainnoimalla saamaani aineistoa opinnäytetyöhöni.

Havainnoinnin voi kytkeä muita aineistonkeruumenetelmiä paremmin jo aiemmin saatuun tietoon. Asiat kytetään näkemään havainnoinnin avulla ikään kuin oikeissa yhteyksissään. Havainnoimalla voidaan siis monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä saatua tietoa. Havainnoinnilla on erilaisia muotoja. Näitä muotoja ovat piilohavainnointi, havainnointi ilman osallistumista,

osallistuva havainnointi ja osallistava havainnointi. Havainnoinnissa käytin osallistuvaa havainnointia.

Osallistuvassa havainnoinnissa tiedonantajat tietävät osallistuvansa tutkimukseen ja heiltä on saatu havainnointiin lupa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii aktiivisesti tutkimuksensa tiedonantajien kanssa, jolloin sosiaaliset vuorovaikutustilanteet muodostuvat tärkeäksi osaksi tiedonhankintaa. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavia henkilöitä ja heidän tietämystään. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 83–85.)

Teemahaastattelusta saadun aineiston analysoin ensimmäiseksi ja erillään havainnoinnilla saadusta aineistosta. Teemahaastatteluiden jälkeen analysoin havainnoinnilla saamaani aineiston. Havainnoinnin aineiston analyysiin vaikuttivat teemahaastattelusta nousseet ala- ja yläkategoriat sekä niitä yhdistävät kokoavat käsitteet.

Teemahaastatteluiden ja havainnoinnin avulla saatujen aineistojen tulkintaan käytin sisällönanalyysia, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Sitä voidaan pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Useimmat erinimiset laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät pohjautuvat periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuuluttujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. Laadullisen tutkimuksen aineistosta löytyy useita kiinnostavia asioita, joita ei ole etukäteen osannut edes ajatella. Tämän vuoksi on tärkeää, että valitaan jokin tarkkaan rajattu ilmiö, josta pyritään kertomaan kaikki. Tutkimuksen kiinnostuksen kohde näkyy tutkimuksen tarkoituksesta, tutkimusongelmasta tai tutkimustehtävästä. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 93–94.)

5.1 Teemahaastattelu

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2008, 202) mukaan haastattelu on yhdenlaista keskustelua, jossa haastattelijalla on ohjat. Eskola tarkoittaa haastattelulla henkilökohtaista haastattelua, jossa haastattelija esittää kysymykset suullisesti ja merkitsee tiedonantajan vastaukset muistiin. Haastattelun etu tulee esille sen joustavuudessa. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoja ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Haastattelussa kysymykset voidaan myös esittää siinä järjestyksessä kuin tutkija katsoo aiheelliseksi. Haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta, tämän vuoksi olisi aiheellista antaa haastattelukysymykset tai aiheet tiedonantajille jo hyvissä ajoin etukäteen tutustuttavaksi. Eettisyyden vuoksi haastattelijan tulee kertoa tiedonantajalle, mitä aihetta haastattelu koskee. Haastattelu an-

taa myös mahdollisuuden valita henkilöt, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai tietoa aiheesta. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 75–76.)

Teemahaastattelulla pystytään tutkimaan erilaisia ilmiöitä ja hakemaan vastauksia erilaisiin ongelmiin. Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään keskeisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. Periaatteessa etukäteen valitut teemat pohjautuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta ilmiöstä ja tiedettyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 76–78.)

Teemahaastattelun tein neljälle teamin jäsenelle sekä myöhemmin myös avaininformantille eli teamin ohjaajalle. Valitsin kyseiset jäsenet, koska he ovat olleet lähes jokaisessa teamin kokouksessa läsnä ja tämän vuoksi heidän kokemuksensa ja tietonsa teamin toiminnasta oli erittäin runsasta. Teemahaastattelupyynnöjä esittäessäni kertosin vielä kuka olen ja mistä minut tavoittaa, vaikka olin jo ennestään tuttu teamin jäsenille. Kerroin, että haastatteluaineisto on opinnäytetyötäni varten. Lisäksi ilmoitin, että opiskelen sosionomiksi Laurea ammattikorkeakoulussa Hyvinkäällä. Informoin haastateltavia siitä, että haastattelu nauhoitetaan ja nauhoitukset hävitetään sen jälkeen kun olen litteroinut ne (kirjoittanut haastattelut sana sanalta tietokoneelleni) ja kirjoittanut opinnäytetyöni. Lisäksi kerroin haastateltaville, että haastattelun aikana ei käytetä heidän nimiään ja muutoinkin haastatteluista saatava aineisto käsitellään anonyymisti.

Ensimmäiset kaksi teamin jäsentä haastattelin 26.10.2011. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina. Tilana toimi asumisohjaajan toimistohuone. Haastattelun apuna käytin digitaalista nauhuria sekä myös muistiinpanovälineitä. Haastattelun aikana poimin haastateltavan puheesta ydinsanoja. Toiset kaksi teamin jäsentä haastattelin 8.2.2012. Nämäkin haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina. Haastattelutilana oli jälleen asumisohjaajan toimistohuone. Haastatteluiden tallentamiseen käytin tällä kertaa videokameraa. Näiden neljän haastattelun nauhoitusten yhteispituus oli noin kolme tuntia. Sana sanalta purettua materiaalia tuli 11 ja puoli sivua.

Laadullisen aineiston sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Aineiston analyysistä kerrottaessa voidaan käyttää ilmauksia aineistolähtöinen eli induktiivinen ja teorialähtöinen eli deduktiivinen. Tässä opinnäytetyössäni tein aineiston sisällönanalyysin teoriaohjaavasti. Tuomen ja Sarajärven mukaan Yhdysvaltalaisessa perinteessä ei puhuta teoriaohjaavasta sisällönanalyysistä, mutta periaatteessa se etenee aineiston ehdoilla kuten aineistolähtöisessä analyysissä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110, 116.)

Aloitin aineiston analyysin litteroimalla aineiston. Purin digitaalisesta nauhurista sekä video-nauhurilta haastateltavien puheet sana sanalta tietokoneelle. Luin aineiston huolellisesti moneen kertaan läpi. Seuraavaksi lähdin pelkistämään lauseita, kuten:

”Teamistä olen saanut uusia ystäviä myös asuintalomme ulkopuolelta.”

”Teamistä sain kaksi uutta ystävää.”

Pelkistettynä lauseet olivat: Uusia ystäviä asuintalomme ulkopuolelta ja uusia ystäviä.

Listasin pelkistetyt ilmaukset ja lähdin tämän jälkeen etsimään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia tästä listauksesta. Yhdistin pelkistettyjä ilmauksia ja sain näin muodostettua alakategorioita esimerkiksi ”ystävät”. Alakategorioiden yhdistämisen kautta päädyin yläkategorioihin, kuten esimerkiksi ”sosiaaliset verkostot”. Yläkategorioitten yhdistämisen kautta päädyin kokoavan käsitteen muodostamiseen esimerkiksi: ”ryhmäkokemukset”.

Aineistosta jouduin karsimaan kaiken sellaisen pois, josta tiedonantaja olisi ollut tunnistettavissa. Tämän johdosta myös tiedonantajien puheiden lainaukset ovat valtaosin pelkistettyjä lauseita.

Idean organisaatiokaavion käyttämiselle analyysissäni sain Eila Jantusen lisensiaatintutkimuksesta (2008, 45–64). Organisaatiokaaviot havainnollistavat lukijalle visuaalisin keinoin analysoinnin aikana muodostuneet kokoavat käsitteet, yläkategoriat ja alakategoriat.

5.1.1 Tiedottaminen

Kaikki haastatteluun osallistuneet teamin jäsenet kertoivat saaneensa asumisohjaajalta paljon suullista tietoa teamin toiminnasta ja sen kokouksista. Ohjaaja on innostanut heitä osallistumaan teamin kokouksiin. Tavatessaan teamin jäseniä henkilökohtaisesti ohjaaja on tiedustellut pääsevätkö he osallistumaan seuraavaan kokoukseen. Asumisohjaajalla on myös tapana puhelimitse tiedustella jäseniltä, joita ei ollut tavannut edellisen kokouksen jälkeen henkilökohtaisesti, pääsevätkö he osallistumaan seuraavaan kokoukseen.

”Sain tietoa asumisohjaajan kautta.”

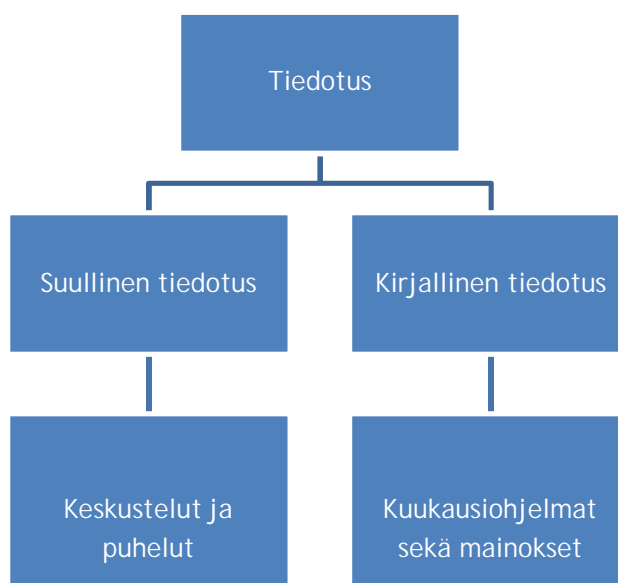
”Ohjaaja kertonut kanssa suullisesti seuraavasta kokouksesta.”

Suullisen tiedottamisen lisäksi ohjaaja on käyttänyt kirjallista tiedottamista. Hän on jakanut kerran kuukaudessa seuraavan kuukauden ohjelmiston jokaisen teamin jäsenen postilaatikkoon, kiinnittänyt niitä porraskäytävien oville sekä roskahuoneiden oville. Teamin suuremmista tapahtumista on tehty mainokset, joita on jaettu ja kiinnitetty strategisiin paikkoihin samalla tavalla kuin kuukausiohjelmiä. Kaikki haastatellut teamin jäsenet ovat tyytyväisiä siitä, että ohjaaja on kiinnittänyt kuukausiohjelmat sekä mainokset porraskäytäviin sekä roskahuoneiden oville, koska tämä on muistuttanut teamin jäseniä kokouksista ja tapahtumista niissä tapauksissa, joissa oma ohjelma tai mainos on hävinnyt. Haastateltujen mukaan he ovat kuukausiohjelmien ja mainosten laatuun ja määrään tyytyväisiä.

”Tiedotteet teamistä ovat hyviä.”

”Tiedotteissa on käytetty värejä ja kuvia (liite 2). Tytär on kiinnittänyt erityisesti huomiota niihin.”

”Olen saanut tarpeeksi tietoa teamin kokouksista.”

Kuvio 1. Tiedotus ja sen alakäsitteet; suullinen ja kirjallinen tiedotus sekä niiden ominaisuudet.

5.1.2 Jäsenten kokemuksia ryhmän ohjauksesta

Teamin ohjaajaan oli kolme teamin jäsentä erittäin tyytyväisiä ja yksi tyytyväinen. Heidän kaikkien mielestä teamissä vallitsee luottamuksellinen ilmapiiri. Luottamuksen vuoksi teamissä on helppo olla. Erään haastatellun mielestä oleminen teamissä on, kuin olisi kotona.

Kaikkien haastateltujen mielestä teamin jäsenet otetaan vastaan kunnioittaen heidän yksilöllisyyttään. Ohjaaja on tuntunut niin vertaiselta, ettei häntä osannut ajatella ohjaajana. Kaikkien haastateltujen mukaan ohjaaja on ymmärtänyt ja osannut asettua heidän tilanteeseensa.

”Olen tutustunut ohjaajaan. Minulla on luottamus häneen.”

”Vähän samanlainen fiilis kuin kotona olisi ollut.”

”Minut on otettu vastaan yksilönä, mikä tuntuu hyvältä.”

Kellermanin mukaan ryhmän ohjaaja rakentaa ryhmän ilmastoja tukea antavaksi ja kunnioittavaksi. Ohjaajan tehtävänä on organisoida ryhmän rakennetta sekä käsitellä ilmapiirin rakentumisen esteitä. Turvallisessa ja ohjatussa ryhmätilanteessa voidaan Niemistön mukaan rooleja arvioida ja tarvittaessa muuttaa. Tietoisuus omasta roolista vapauttaa luovuutta ja tekee muutoksen mahdolliseksi. (ks. Niemistö 1999, 101, 107.)

Kaikki haastatellut kertoivat ohjaajan huomioivan heitä ja heidän tarpeitaan tasapuolisesti. Ohjaaja on helposti lähestyttävä ja hänen kanssaan kykenee keskustelemaan myös huolen aiheista. Ohjaajalta saa tarvittaessa apua ja tukea. Ohjaaja on läsnä heitä varten ja kaikki haastatellut kokevat itsensä tärkeiksi ja tasavertaisiksi kumppaneiksi.

”Ohjaaja on läsnä ja osallistujat on otettu huomioon.”

”Hän tukee ja auttaa ja hänelle pystyy soittamaan teamin kokousten ulkopuolellakin aina kun on tarvetta.”

Asiakaskeskeisyys on ihmisen tarpeista lähtevää, helposti ja riittävästi saatavaa palvelua, jossa asiakas on aina palvelun lähtökohtana. Hyvä ohjaaja ei asetu asiakkaan yläpuolelle, pitää huomion asiakkaassa ja pyrkii ymmärtämään asiakkaan toiveita. Hyvä ilmapiiri ryhmässä on avoin ja tukee asiakkaiden vapaata kommunikaatiota. (Lahti 1991, 9,12,22.)

Auttamisen tulee aina perustua autettavan ihmisen omaan näkemykseen ja toiveisiin. Yksilön toimintakykyyn vaikuttavat yksilön persoonallisuus, voimavarat sekä tietoisuus omasta itsestä, toisista ihmisistä ja maailmasta. (Borgman 1988, 15.)

Niemistön mukaan ryhmän ohjaamisessa tarvitaan ainakin kolmea perusröoliä, joita ovat ryhmän johtaja, joka huolehtii ryhmän ilmastosta ja normeista. Toisena on ymmärtävä kuuntelija, joka ottaa vastaan ryhmäilmiöt ja pyrkii ymmärtämään niitä. Kolmantena roolina on vai-

kuttaja, joka toimii muutosagenttina ohjaten aktiivisesti ryhmää tavoitettaan kohti. (Niemistö 1999, 181.)

Kaikki haastatellut kokivat saaneensa ohjaajalta aikaa, kun tilanne sitä vaati. Ajan antaminen heille näkyy heidän mukaansa muun muassa siinä, että ohjaaja on läsnä oleva ja ottaa huomioon jokaisen teamiläisen tasapuolisesti. Kaikkien haastateltujen mukaan heitä on kuunneltu ja he ovat saaneet puhua silloin, kun heistä on siltä tuntunut.

”Minusta olen saanut aikaa, kun olen sitä tarvinnut ja sain myös aikaa itselle.”

”Ohjaaja on kuunnellut ja kuunnellessa ollut läsnä.”

”Sain aikaa. Minua kuunneltiin. Minulla on hyvä fiilis. Tuntuu hyvältä.”

Haastateltujen mukaan ohjaaja on kannustanut teamin jäseniä toimimaan. Hän on muistanut aina kiitellä yrittämisestä ja onnistumisista, mikä on innostanut jäseniä osallistumaan.

Sosiokulttuurinen innostaminen herättää ihmisen tietoisuutta, organisoii toimintaa ja saa ihmiset liikkeelle. Innostaminen tähtää sosiaalisen kommunikaation edistämiseen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja subjekti-subjekti-suhteen kehittämiseen. Sen avulla pyritään myös parantamaan ihmisen elämän laatua. (Kurki 2000, 19.)

Innostamisella pyritään murtamaan apatia ja toivottomuus. Yhteisötyössä on tunnettava se todellisuus, jossa toiminnan on tarkoitus tapahtua, koska todellisuus on tunnettava ennen kuin sitä on mahdollista muuttaa. Muutoksessa etusijalla on sellainen tarve, jota pidetään perustavan tärkeänä. Ihmiset, joilla on ongelmia, innostajat ja vallankäyttäjät ovat mukana asettamassa tavoitteita. Suunnittelu on kollektiivinen prosessi, johon kaikki ne, joita toiminta koskee, osallistuvat. (Kurki 2000, 97, 103–119.)

Freiren mukaan tietoisien toiminnan saavuttamiseksi on luotettava sorrettuihin ja heidän kykynsä ajatella. Ilman luottamusta ei voi toteuttaa dialogia, reflektiota tai kommunikaatiota. (Freire 2005, 70.)

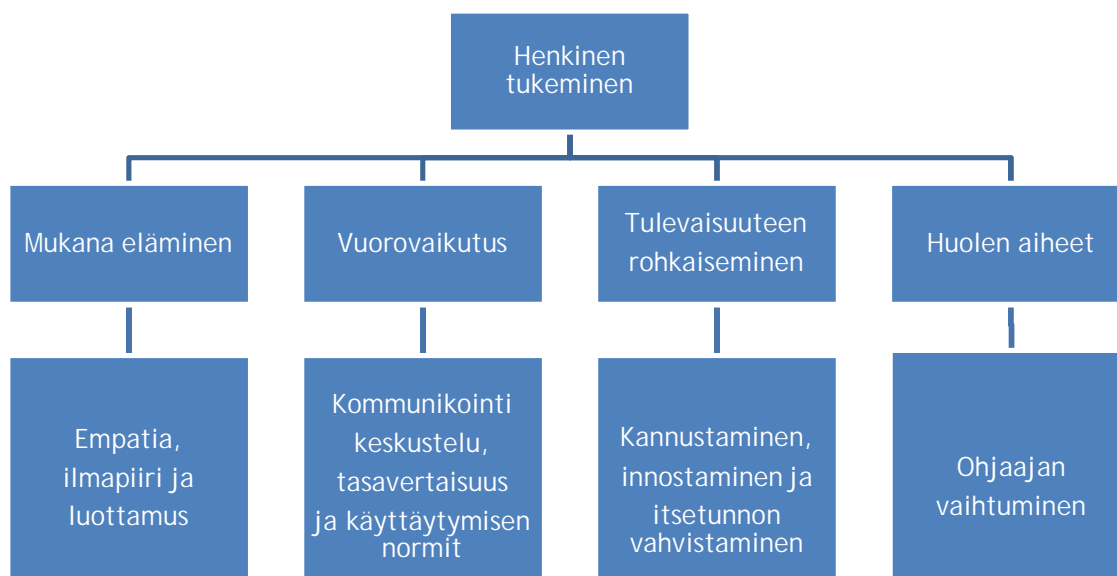
Kun ohjaajan mahdollinen vaihtuminen otettiin puheeksi, haastatellut teamiläiset ilmaisivat huolensa asian johdosta. Heidän mielestään ohjaaja ei saisi vaihtua. He toivoivat pysyvyyttä. Heillä on pelko siitä osaisiko uusi ohjaaja kannustaa, auttaa ja opastaa heitä sekä ottaa heidän toiveitaan yhtä hyvin huomioon kuin nykyinen ohjaaja. Energiaa pitäisi myös kanavoida uuteen ohjaajaan tutustumiseksi sekä luottamuksellisen ilmapiirin rakentamiseksi.

”Kauheata, jos ohjaaja vaihtuu. En tykkää siitä, koska olen tutustunut ohjaajaan, ja minulla on luottamus häneen.”

”Ohjaaja ei saisi vaihtua, olen nyt tyytyväinen.”

Kaksi teamin jäsentä ilmaisi myös tyytymättömyytensä sen johdosta, että team kokoontuu aina välillä Keravan Päihdepysäkin Kiviksen tiloissa. He toivoivat, että team tulevaisuudessa kokoontuisi aina asumisohjaajan tiloissa, koska sinne on helppo tulla useamman lapsen kanssa.

Ryhmässä olisi tärkeää sopia rajoista eli ulkoisista rakenteista. Ryhmätoiminnan kannalta on tärkeää myös säännöllisyys. Kokoontumispaikan tulisi olla vakio, koska uuteen paikkaan orientoituminen vie joka kerta ryhmän huomiota itse perustehtävästä. Tietoisuus rajoista auttaa sitoutumaan ryhmään. Pienryhmästä voi tulla tehokas auttamisväline, mikäli sen suunnittelussa on huomioitu ryhmäkonteksti, jäsenet sekä jäsenille hyödyllinen ohjauspa. (Niemistö 1999, 62, 69.)

Kuvio 2. Ryhmän ohjaus, sen alakäsitteet mukana eläminen, vuorovaikutus, tulevaisuuteen rohkaiseminen ja huolen aiheet sekä niiden ominaisuudet.

5.1.3 Jäsenten kokemukset ryhmästä

Haastatellut teamin jäsenet kertoivat saavansa teamissä vertaistukea. Teamin toiminta on tarjonnut jäsenilleen mahdollisuuden keskustella heitä askarruttavista asioista toisten vanhempien kanssa. He ilmaisivat myös saavansa tukea ja apua toisilta teamin jäseniltä.

”Olen saanut tukea ja apua.”

Vertaistuen avulla omaan tilanteeseen voi avautua kokonaan uusi näkökulma. Vertaistuki on ihmisten välinen, vastavuoroinen ja tasa-arvoinen suhde. Vertaistuki mahdollistaa sekä tuen saamisen että antamisen. Vertaistuki mahdollistaa tietojen ja käytännön neuvojen saamisen, jotka auttavat selviytymään arjen haasteissa. (Huuskonen 2010.)

Vertaistukiryhmä antaa kokemuksellista tietoa siitä, miten kohdata ja hyväksyä uusi elämäntilanne ja miten ja minkälaisen kipujen ja tunteiden kera siihen sopeudutaan. Yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden loimet kutoutuvat yhteen, jolloin yksilöt tukevat toisia yksilöitä ja yksilö vaikuttaa yhteisöön ja päinvastoin. Erityisen merkittäviä nämä yhteydet ovat silloin, kun perhe-, suku-, naapuruus-, ystävyys-, työtoveruus- ja muut senkaltaiset verkostot eivät toimi, tai niitä ei ole tai ne toimivat tuhoavasti. (Niemelä 2002, 89–30.)

Keskinäinen kunnioitus ja tasa-arvo toteutuvat teamissä haastateltujen mukaan. Heidän mukaansa jokainen voi olla oma itsensä. Ketään ei kiusata, ja jäsenille annetaan mahdollisuus toimia yksilöinä sekä osana ryhmää. Kaikki haastatellut kokivat olevansa tasavertaisia. Kaikkien haastateltujen mukaan teamin ilmapiiri on luottamuksellinen ja team kohtelee jäseniään inhimillisesti eli ymmärtävästi ja kunnioittavasti.

”Kunnioitus ja tasa-arvo ovat mielestäni toteutuneet. Luottamus on myös toteutunut.”

”On luottamuksellinen ilmapiiri. Ketään ei ole kiusattu.”

Kaikki haastatellut kokivat kunnioituksen, tasa-arvon, luotettavuuden ja inhimillisyyden tärkeiksi tekijöiksi. Näiden tekijöiden avulla jäsenet ovat viihtyneet ja leimautuneet teamiläisiksi.

Teamin jäsenet, joita haastattelin, ilmoittivat puhumisen ja kuulluksi tulemisen olevan tärkeitä. Team oli tarjonnut tilaisuuden puhua, tulla kuulluksi ja kuunnella toisia jäseniä.

”Olen pystynyt puhumaan aikuisten kanssa — se on tärkeää.”

Vuorovaikutuksessa ryhmän osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Ryhmä onkin siten jatkuvaa vuorovaikutustekijöiden ja vaihtuvien tilanteiden virtaa. Jäsenet, joita yhdistää tietty tarkoitus ja vuorovaikutus, tuntevat kuuluvansa samaan ryhmään myös kokoontumisten välillä. Ryhmässä syntyy erilaisia ilmiöitä kuten osallistumista, viestinnän jakautumista, normeja ja rooleja, johtajuutta, kiinteyttä, ryhmämotivaatiota jne. Ryhmän tuloksia taas ovat ryhmäkokemus, terapeutisuus, oppimiskokemus, tuloksellisuus, tuottavuus, jäsenten hyvinvointi jne.

Ryhmässä muodostuvat ilmiöt kertovat ryhmän dynamiikasta, tahallisista ja tahattomista ryhmäilmiöistä sekä ryhmän muuttumisesta. (Niemistö 1999, 16, 18–22.)

Sosiaalisista ihmissuhteista voidaan puhua silloin, kun vuorovaikutus ihmisten kesken on toistuvaa sekä vastavuoroista, ja toimintaan liittyy toisia koskevia odotuksia. Ihmisillä on yleensä jonkinlaisia odotuksia sekä omasta että toisen käyttäytymisestä; tiedetään esimerkiksi, miten käyttäydytään ryhmässä tai miten menetellään kohdattaessa pihalla tai kadulla tuttaviam. Edellä kuvatut odotukset helpottavat sosiaalista vuorovaikutusta, kun jokainen toimii suurin piirtein ennustettavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. (Hulmi 2004, 140.)

Haastatellut teamiläiset kertoivat yksinäisyyden lievittyneen teamin kokousten avulla. Teamtoiminnan avulla he saavat tilaisuuden tutustua paremmin naapureihinsa sekä myös naapuritalon asukkaisiin. Kolme haastatelluista koki saaneensa uusia ystäviä ja yksi uusia tuttaviam. Ystävyys heidän mukaansa toimii myös teamin ulkopuolisissa tilanteissa. Haastatellut kertoivat lastensa viihtyvän paremmin, koska myös lapsilla on uusia ystäviä. Heidän mukaansa lapset vierailevat toistensa luona päivittäin tai lähes päivittäin ja tämä on antanut aikuisille hieman enemmän omaa aikaa.

”Olen tutustunut oman talon ulkopuolisiin asukkaisiin. Olen saanut jäseniltä vertaistukea ja olen saanut uusia ystäviä myös asuintalomme ulkopuolelta.”

”Olen saanut toisista seuraa. Olen saanut kanssa kaksi uutta ystävää.”

”Ajan kuluessa sain toisista jäseniltä seuraa. Uusia tuttavuuksia tuli, mutta ei varsinaista ystävää.”

Myönteiset ystävyys- ja ihmissuhteet sekä niistä muodostuvat sosiaaliset verkostot tukevat koko eliniän yksilön psyykkistä hyvinvointia (Hulmi 2004, 140).

Yksinäisyys merkitsee Laineen mukaan subjektiivisesti koettua tyytymättömyyttä sosiaalisiin suhteisiin tai niiden puutteeseen. Hänen mukaansa ihminen kokee itsensä yksinäiseksi, jos häneltä puuttuu pysyvä kahdenvälinen emotionaalinen ystävyysuhde tai mukava sosiaalinen ystäväverkosto tai jos hän on tyytymätön olemassa oleviin suhteisiinsa. (Laine 2005, 163.)

Sosiaaliseen verkostoon luetaan yksilön perhe ja perheenjäsenet, sukulaiset, työtoverit tai muut päivittäiset suhteet sekä muut ihmissuhteet, kuten esimerkiksi ystävät ja naapurit. Seikkulan mukaan sosiaalinen verkosto muodostuu niistä suhteista, joita verkoston jäsenillä on toisiinsa. Hänen mukaansa sosiaalista verkostoa pidetään yleensä puskurina yksilön elämäntilanteesta tulevaa liiallista stressiä vastaan. Seikkulan mukaan tällaisen verkoston puut-

tuminen stressitilanteissa voi johtaa somaattiseen tai psyykkiseen sairastumiseen. (Seikkula 1994, 21, 24, 26.)

Teamin jäsenet, joita haastattelin, kertoivat kokevansa hyvänä asiana yhteisen tekemisen. Team oli tarjonnut heille mieluisaa ja monipuolista tekemistä. Vanhemmat olivat parantaneet suhdettaan lapsiinsa yhteisen tekemisen kautta. Lapset oppivat toimimaan yhdessä.

"Mielenkiintoista tekemistä. Kaikki on hyvää. Kaikki on täydellistä."

"Team on tarjonnut lapsen kanssa yhteistä tekemistä."

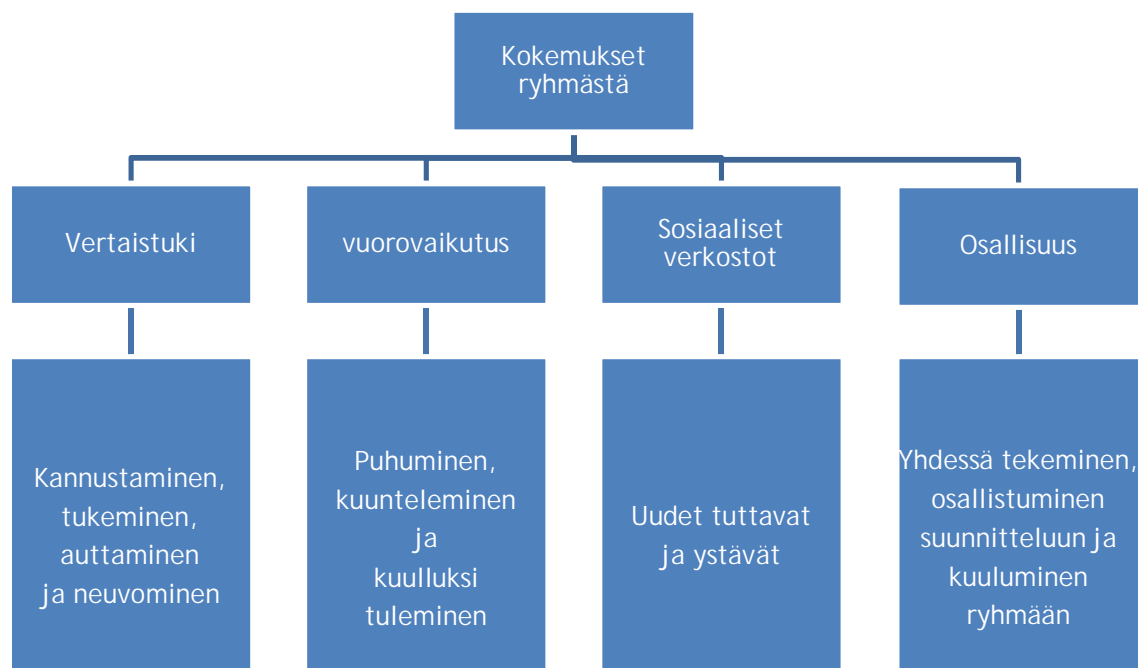
"Lapset oppivat olemaan ja tekemään toistensa kanssa erilaisia juttuja."

Haastatellut kertoivat myös, että he olivat saaneet vaikuttaa teamin ohjelmistoon. Heidän ideansa oli otettu huomioon. Teamin jäsenille oli annettu valtaa. Esille nousivat myös jäsenten kokemukset siitä, että he tunsivat olevansa arvokkaita ja että heilläkin oli merkitystä. Team oli tarjonnut myös säännöllistä toimintaa kerran viikossa.

"Meidän toiveet ohjelmasta on otettu huomioon ja toteutettu."

"Oli jotakin mitä odottaa."

Haastatellut toivat esille team kokousten toimivan piristysruiskeena. Teamin seuraavaa kokousta odotettiin innolla ja yhden haastateltavan mukaan se "antoi mukavaa odotettavaa". Haastatellut toivoivat team kokousten jatkuvan samanlaisina tulevaisuudessakin. Osa haastatelluista toivoi samalla lisää asukaskokouksia.

Kuvio 3. Ryhmän vaikutukset ja sen alakäsitteitä; vertaistuki, vuorovaikutus, sosiaaliset verkostot ja osallisuus sekä niiden ominaisuudet.

5.1.4 Voimaantuminen

Haastateltujen mukaan heitä kohdellaan teamissä tasavertaista ja kokoontumisissa on luottamuksellinen ilmapiiri. Kaikkien haastatteluun osallistuneiden mielestä teamissä kunnioitetaan toisia ja jokainen haluaa osallistua toimintaan. Vastuu teamin ilmapiiristä, toiminnoista sekä lapsista on myös jokaisella vanhemmalla.

”Keskinäinen kunnioitus ja tasa-arvo ovat mielestäni toteutuneet.”

”Teamissä on luottamuksellinen ilmapiiri.”

”Valvoimme toistemme lapsia. Olimme kuin samaa perhettä.”

Halu tehdä yhdessä on myös voimakas. Eräs teamin jäsen kuvasi tätä halua suorastaan intohimoiseksi osallistumiseksi. Kuitenkin haastateltujen mukaan jokainen saa vapaasti valita osallistuuko ja mihin toimintoon kulloinkin haluaa osallistua. Osallistuminen on kasvattanut myös yhteisöllisyyttä ja halua pitää huolta asuinympäristöstä. Haastateltujen mukaan team-kokoukset ovat auttaneet heitä selviytymään kotona. Ilman team-toimintaa kotona selviytyminen olisi ollut huomattavasti vaikeampaa.

”Team on auttanut kotona selviytymistä paljon.”

”Kotona selviytyminen olisi ollut huomattavasti vaikeampaa ilman teamiä.”

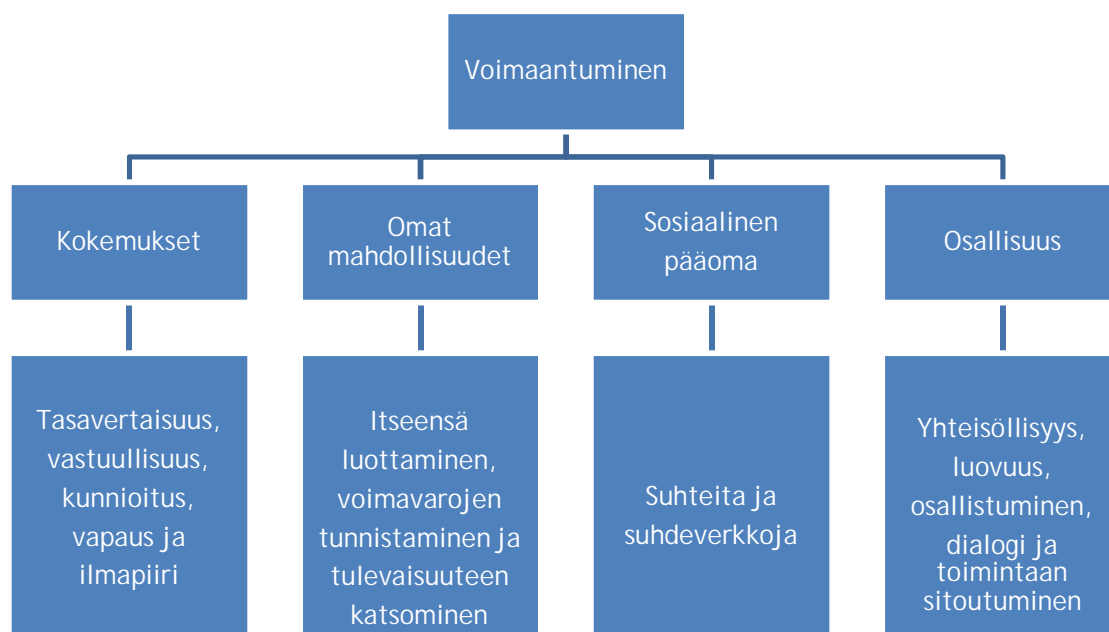
Onnistuneiden kokemusten, uusien ystävien, osallistumisen ja vaikuttamisen kautta myös elämänhallinta kasvaa, jolloin kyky ohjata elämäänsä ja pitää sitä koossa kasvavat. Elämässä tapahtuvat muutokset eivät enää tunnu uhkaavilta, vaan pikemminkin ennakoitavilta, hallittavilta ja jopa mielekkäiltä (Feldt 2000).

Teamissä oli solmittu ystävyssuhteita ja -verkostoja. Uudet ystävät olivat auttaneet jaksamista ja selviytymistä haastateltavien mukaan. Teamin jäseniltä saatu vertaistuki auttoi havaitsemaan, etteivät he ole yksin ongelmiansa kanssa. Myös muut ihmiset taistelevat samojen ongelmien kanssa ja saattavat tuntea yksinäisyyttä ja voimattomuutta. Arjen hallinta oli joillakin parantunut, ja viihtyminen asuinalueella olisi huomattavasti heikompaa ilman teamiläisten tukea. Osa haastateltavista ilmaisi myös teamin toimivan piristysruiskeena. Kokouksia odoteltiin hartaasti.

”Viihdyn paremmin teamin takia ja selviytyminen olisi heikompaa ilman teamiä.”

”Teamistä olen saanut tukea ja apua, enkä olisi viihtynyt näin hyvin ilman teamiä.”

”Olin varmaan sortunut riitelemään naapureiden kanssa eri asioista. Nyt olen saanut tukea teamiläisiltä — eikä riitelyyn ole ollut tarvetta.”

Kuvio 4. Voimaantumisen, sen alakäsitteet kokemukset, omat mahdollisuudet, sosiaalinen pääoma ja osallisuus ja niiden ominaisuudet.

5.2 Avaininformantin haastattelu

Avaininformantiksi valitsin teamin ohjaajan, koska hänellä on eniten tietoa teamin toiminnasta ja sen tavoitteista. Soitin avaininformantille ja kysyin voisinko tulla haastattelemaan häntä. Hänen mielestään haastattelu oli hyvä idea ja sovimme haastattelupäiväksi 23.2.2012. Saavuin asumisohjaajan toimistoon sovittuna ajankohtana videokamerani sekä teemahaastattelun rungon kanssa. Valitettavasti asumisohjaajan toimistossa oli häiriötekijöitä sen verran, ettei haastattelua voitu nauhoittaa. Kävimme dialogista keskustelua hänen kanssaan yleensä teamin tämän hetkisestä toiminnasta ja lopuksi hän ilmoitti ottavansa teemahaastattelun rungon mukaan kotiinsa ja lähettävänsä omat vastauksensa teemoihin sähköpostitse.

Lauantaina 25.2.2012 sain häneltä sähköpostia. Siirtäessäni avaininformantilta saadut vastaukset tietokoneelleni Word-ohjelmistoon muutin asetukset opinnäytetyön kirjallista asua vastaavaksi. Tulostin tekstitiedoston, jota tuli melko tasan kaksi sivua. Avaininformantilta saadun aineiston analysoin viimeiseksi. Analysointiini vaikuttivat teemahaastattelun analysoinnista nousseet ala- ja yläkategoriat sekä niitä kokoavat käsitteet.

Teamin tiedottamisessa käytetään tänä päivänä edelleen suullista ja kirjallista tiedottamista. Avaininformantin mukaan tavatessaan asukkaita joko asuntoyhtiön pesutuvassa, porraskäytävillä tai asumisohjaajan tiloissa hän muistaa kertoa myös uusille perheille teamistä ja toivottaa heidät tervetulleiksi teamiin. Haastatellessaan uusia perheellisiä asukkaita avaininformantti muistaa mainostaa heille team toimintaa. Hänen mielestään nämä tapaamiset ovat arvokkaita tilaisuuksia muun muassa sen vuoksi, että teamiin saataisiin uusia osallistujia. Avaininformantti ottaa yhteyttä äiteihin myös puhelimitse.

Teamin ohjaaja jakaa edelleen kuukausiohjelmat sekä mainokset teamin jäsenille, minkä lisäksi hän kiinnittää niitä strategisiin paikkoihin eli porraskäytävien oviin sekä roskahuoneiden oviin. Tämän lisäksi hän lähettää päivää ennen teamin kokoontumista jäsenille puhelimitse tekstiviestin, jossa hän ilmoittaa teamin kokoontumisen ajan, paikan ja aiheen.

Avaininformantin mukaan teamin tavoitteena on antaa vanhemmille vakiintunut, pysyvä kokoontumispaikka, jossa he voivat viettää aikaansa lasten ja muiden vanhempien kanssa. Ohjaajan tavoitteena on hänen mielestään vahvistaa äitejä ja isiä heidän vanhemmuudessaan ja osallistuttaa heitä eri toimintoihin. Tarkoitus on opettaa heitä pienillä sanoilla ja eleillä hyvään vanhemmuuteen ja kommunikointiin toisten kanssa. Ohjaajan mielestä ryhmän jäsenten tapahtuva kunnioitus toisia jäseniä kohtaan on ryhmän toimivuuden kannalta erityisen tärkeä.

ää. Riidat ja erimielisyydet hän pyrkii ratkaisemaan heti, jotta ryhmässä olisi jokaisen mukava olla ja sinne tulla.

Avaininformantin mukaan ohjaajan tehtävänä on kuunnella ja joskus olla sovittelijana vanhempien välisissä riidoissa. Tällöin ohjaajan on oltava puolueeton ja kuunneltava jokaista osapuolta. Ohjaajana hän saattaa kertoa oman näkökantansa riitoihin siten, ettei anna niiden kuitenkaan vaikuttaa negatiivisesti äitelhin. Avaininformantti pyrkii olemaan teamin kokouksissa vanhempia ja lapsia varten. Kuuntelemalla ja ohjaamalla, olemalla aidosti läsnä tilanteista hän pyrkii luomaan luotettavat suhteen nuoriin vanhempiin ja heidän lapsiinsa. Suurimpina haasteina avaininformantti näkee uusien perheiden osallistumisen teamin toimintaan.

Avaininformantin mukaan kulttuuriset erot näkyvät teamin toiminnassa. Hänen mielestään on rikkautta kun, eri kulttuurit kohtaavat. Toisaalta suomalaisilla vanhemmilla saattaa olla negatiivinen asenne maahanmuuttajataustaisia perheitä kohtaan. Usein tuntematon ja vähän vieras asia koetaan uhkaksi ja tämä johtaa siihen, että ulkomaalaisia vältellään. Avaininformantti näkeekin tehtäväkseen näyttää omalla esimerkillään, että olemme kaikki samanvertaisia ja yhtä arvokkaita ihmisiä.

Vuorovaikutustilanteissa perheiden sisäiset tavat toimia ja tehdä asioita tuovat jonkinlaisia haasteita ryhmään. Käytöstapojen puuttuminen, toisten puhuttelu tai eleet saattavat tuoda ristiriitoja toimintaan. Näissäkin tilanteissa teamin ohjaaja pyrkii olemaan mallina ja ”suodatimena”

Jokaisen kuukauden viimeisellä kokoontumiskerralla teamin ohjaaja suunnittelee yhdessä vanhempien kanssa, mitä he tekevät seuraavan kuukauden aikana. Teamin ohjaajalla on tapana kirjoittaa suunnitelmat muistiin, ja jakaa teamin jäsenille seuraavan kuukauden alussa kuukausiohjelman, jossa kerrotaan seuraavan kuukauden tapahtumista ja aikatauluista. Aiheet pyritään suunnittelemaan siten, että ohjaaja ottaa huomioon tietyt pyhäpäivät ja tärkeät merkkipäivät. Esimerkiksi pääsiäisen aikaan huhtikuussa tapahtumat nivoutuvat pääsiäisen ympärille. Ohjaaja näkee velvollisuudekseen kertoa teamiläisille miksi ja milloin mitäkin juhlaa vietetään. Tällainen toiminta on saanut teamin jäsenet kiinnostumaan aiheesta ja viittänyt hyviä keskusteluja.

Avaininformantti pitää vanhempien osallistumista teamin kokousten ohjelmien suunnitteluun tärkeänä. Näin teamin jäsenet pääsevät vaikuttamaan ohjelmaan, tuomaan omat mielipiteensä esille ja näin he myös sitoutuvat teamin toimintaan paremmin.

Avaininformantin mukaan voimaantumisen ja onnistumisen tunteet ovat tärkeitä tunteita, joiden avulla teamiläiset kykenevät hyvään ja onnistuneeseen vuorovaikutukseen keskenään.

Hänen mielestään näitä tunteita on turvallista opetella pienessä ryhmässä joko yksin tai ohjaajan avustuksella. Avaininformantin mukaan ”yhdessä tekemisen meininki”, iloinen ja avoin mieli pitävät ryhmän sisäisen dynamiikan koossa.

5.3 Havainnointi

Ollessani työharjoittelussa Keski-Uudenmaan nuorisoasuntoyhdistys ry:llä harjoitteluuni sisältyi myös ohjaustehtävät teamissä. Toimiminen teamissä antoi hyvät mahdollisuudet havainnointiin. Tähän opinnäytetyöhöni kirjasin niitä havaintoja, joita tein 24.10–31.10.2011 välisenä aikana. Tiedotin teamiläisille, että teen havainnoistani muistiinpanoja, joita tulen käyttämään anonyymisti opinnäytetyössäni.

Havainnoinnin eli observoinnin avulla saadaan tietoa ihmisten todellisesta toiminnasta. Tällä tarkoitetaan sitä, toimivatko ihmiset todella sen mukaisesti, miten he kertovat toimivansa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 207). Havainnointia käytetään joko itsenäisesti tai jonkun muun laadullisen tutkimuksen menetelmän kuten haastattelun lisänä. Havainnoinnilla saadaan välitöntä ja suoraa tietoa esimerkiksi yksilön tai ryhmän toiminnasta ja käyttäytymisestä. Uusitalo tähdentää, että tieteellinen havainnointi ei ole vain näkemistä vaan tarkkailua. Havainnoinnin etuna on, että sen avulla voidaan saada välitöntä tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. (Uusitalo ks. Hirsjärvi ym. 2008, 207–208.)

Havainnoinnit voidaan jakaa osallistuvaan ja ei-osallistuvaan havainnointiin. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on aktiivinen rooli havainnoitavassa toiminnassa. Käytettävissä Havaintotekniikoissa on myös vaihteluita – havainnointi voi olla systemaattista ja standardoitua tai ei-systemaattista ei strukturoitua, joustavaa ja väljää. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Osallistuva havainnointi on vapaasti tilanteessa muotoutuvaa, jolloin havainnoija osallistuu ryhmän toimintaan. Osallistuvalla havainnoinnilla on ominaista se, että tutkija osallistuu tutkittavien ehdoilla heidän toimintaansa. Usein tutkija pyrkii pääsemään havainnoitavan ryhmän jäseneksi, jolloin tutkija pyrkii jakamaan elämäkokemuksia ryhmän jäsenten kanssa. On tärkeätä muistaa, että tutkijan tulee pitää erillään havainnot ja omat tulkintansa näistä havainnoista. (Hirsjärvi ym. 2008, 209, 211–212.)

Havaintoja kirjasin muistiin aina kokousten jälkeen päiväkirjaani. Havainnoistani pyrin tuomaan esille ne aineistot, jotka antavat lisämerkityksiä teemahaastattelusta saamaani aineistoon. Muun havainnoinnista saamani aineiston olen jättänyt sivuun.

5.3.1 Tiedottaminen

Teamin ohjaaja käytti suullista viestintää. Ennen teamin kokousta hän soitti niille jäsenille, joita ei ollut nähnyt henkilökohtaisesti edellisen kokouksen jälkeen. Soittaessaan hän tiedusteli, olivatko he tulossa teamin kokoukseen. Puhelun aikana hän muistutti teamin kokoontumispaikasta.

Teamin ohjaaja kannusti teamin jäseniä sekä muita asuntoyhtiöiden perheellisiä jäseniä tulemaan teamin kokouksiin tavatessaan heitä henkilökohtaisesti. Kannustaessaan heitä hän innostuneena kuvasi seuraavan team kokouksen ohjelmaa ja kertoi, mitä hankintoja hän oli kokousta varten tehnyt.

Kuukausiohjelma laadittiin heti kuukauden viimeisen team-kokoontumisen jälkeen. Ohjaaja pyrki panostamaan kuukausiohjelman visuaaliseen ilmeeseen, koska hänen mukaansa sen tulisi erottua muusta postista edukseen. Mainokset hän pyrki tekemään hyvin värikkäiksi ja käyttämään niissä kuvia. Ohjaajan tarkoitus oli värikkäillä mainoksilla muun muassa houkutella teamin jäsenten lisäksi satunnaisia osallistujia sekä uusia perheitä mukaan teamin toimintaan.

Kuukausiohjelmat jaettiin heti kuukauden alussa jokaisen teamiläisen postilaatikkoon sekä kiinnitettiin porraskäytävien ulko-oviin sekä roskahuoneiden oviin. Mainokset tapahtumista jaettiin saman periaatteen mukaan vähintään kaksi viikkoa ennen tilaisuuden alkamista.

Ensimmäisiksi kuukausiohjelmiin ja mainoksiin reagoivat yleensä lapset. Lapset kävivät asun ohjaajan toimistossa kyselemässä tarkemmin kuukausiohjelman teemoista ja innostuivat lisää mielenkiintoisesta ohjelmistosta. Olihan ohjelmistossa aina myös lasten ehdotukset otettu huomioon. Tästä lapset tarkkoina huomauttivatkin ja olivat aina tämän jälkeen hyvin tyytyväisiä siitä, että heidän ehdotuksensa oli huomioitu.

Tapahtumat sähköistivät lapset. He jaksoivat aprikoida sitä, miten ohjaaja tulisi koristelemaan tilan ja minkälaista ruokaa ja herkuja tapahtumassa tarjottiin. Samalla he jo kuumeisesti miettivät, minkälaiset asun he pukisivat päällensä. Ohjelmistostakin tehtiin tarkentavia kysymyksiä.

Lokakuun 26. päivänä pidettiin Halloween-juhlat. Juhlien jälkeisenä päivänä ohjaaja tulosti juhlissa otettuja kuvia ja rakensi niistä taulun asun ohjaajan tilojen seinälle. Ohjaaja katsoi, että kaikki juhliin osallistuneet olivat kuvissa mukana. Kuvien lisäksi hän laitoi tauluun otsikoksi tapahtuman nimen sekä päiväyksen.

Teamin jäsenet tutkivatkin taulusta innokkaasti, oliko heidän kuvansa mukana ja miltä he näyttivät kuvissa. Taulut olivat sekä vanhemmille että lapsille tärkeitä. Avoimemmin tämän tärkeyden osoittivat lapset. Yhdessä he etsivät omia kuviaan ja osoittivat niitä sormellaan ilmehtien ja elehtien ja huudahtaen: ”Katso miltä näytän tässä kuvassa.” Aikuisten reaktiot olivat hillitymmät, mutta kuitenkin heidän ilmeensä paljastivat heidän olevan tyytyväisiä. Kuvan näkeminen taulussa osoitti teamiläisille heidän olevan tärkeitä.

5.3.2 Ryhmäkokemukset

Ryhmäkokemuksia havainnoin eniten, koska team-toiminnan tarkoituksena on nimenomaan tarjota jäsenilleen vertaistukea, vuorovaikutustaitoja, osallistumista, voimaantumista ja sosiaalisia verkostoja. Havaintojeni mukaan teamiläisiä yhdistivät samat kiinnostuksen ja huolen kohteet. Esimerkkinä voisin mainita erään äidin toiveen lastenvaatteiden ja -lelujen kierrätyspisteestä. Toteutin yhdessä toisen sosionomiharjoittelijan kanssa kierrätyspisteen suunnittelun sekä pystyttämisen asumisohjaajan toimitilojen vieressä sijaitsevaan pesuhuoneeseen. Kierrätyspiste vahvisti asuntoyhtiössä yhteisöllisyyttä.

Vanhempien kesken vallitsi yleensä keskinäinen kunnioitus ja tasa-arvo sekä luottamus ja inhimillisyys. Tämän havaitsi muun muassa siitä, että jokaista jäsentä pyrittiin kohtelemaan hyvin. Teamin jäsenen reagointi toisen jäsenen epäonneen tai onneen tuntui aidolta. Pyrin näissä tilanteissa myös tekemään havaintoja myös kuuntelijan eleistä ja ilmeistä. Toisen jäsenen kertoessa ongelmista lähti toinen jäsen hyvin nopeasti samaistumaan kertojaan. Hänen ilmeensä kuvastivat melko hyvin kertojan ilmeitä. Tämä kuuntelija-jäsen ei välttämättä sanonut paljon, mutta lausahdukset kuten voi ei, toivotan sinulle jaksamista, olen todella pahoillani, kuulostivat aidoilta. Luottamuksesta kertoo se, että teamissä uskallettiin puhua ja tuoda omat mielipiteet esille. Teamiläiset kohtelivat toisiaan sekä ohjaajaa tasavertaisina kumppaneina. Tämän havainnoin tilanteissa, joissa teamin jäsen kysyi toiselta jäseneltä neuvoa. Seuraavalla viikolla asetelma saattoi olla päinvastoin. Neuvoa antanut jäsen puolestaan sai apua aiemmin autettavana olleelta jäseneltä. Teamin jäsen saattoi myös kertoa saamastaan avusta kolmannelle osapuolelle, jolloin tämä kääntyi apua antaneen jäsenen puoleen omien ongelmiansa kanssa.

Inhimillisyys esiintyi teamissä myötätuntona, hienotunteisuutena ja toisen kunnioittamisena. Silloin kun teamin jäsenet tiesivät toistensa jopa rankoista taustoista, näitä asioita ei tuotu esille teamin kokouksissa. Ennemminkin jäsen tunsu myötätuntoa toista kohtaan ja kunnioitti tämän päätöstä olla hiljaa. Teamin jäsenet antoivat toisilleen tilaa. Tällä tarkoitan sitä, että jäsen, joka ei sillä kertaa halunnut puhua tai osallistua jätettiin rauhaan. Sitä ennen häneltä oli kuitenkin käyty kysymässä haluaisitko osallistua, onko sinulla jokin hätä, voisinko auttaa.

Yleensä toinen jäsen vastasi tähän, että hänellä on nyt vain sellainen olo, että ryhmän seuraaminen on parasta lääkettä tällä hetkellä.

Teamin toiminta tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen muiden vanhempien kanssa. Vanhemmat keskustelivat keskenään esimerkiksi lasten koulumenestyksestä, Keravalla sijaitsevien koulujen tasosta, asuinympäristönsä viihtyisyydestä sekä lasten kasvatuksesta. Lapset puolestaan puhuivat keskenään muun muassa opettajista, kouluaineista, leluista ja harrastuksista. Varsinkin kotiäidit osasivat arvostaa tätä puolta teamin kokouksissa. Tein muun muassa havaintoja siitä, että pienten lasten äiti saattoi välillä puhua ”omaksi ilokseen”. Asiaa tehtiin vaikka tikusta, kunhan sai keskustella aikuisten kanssa.

Ihminen on luonnostaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja muodostaa tässä vuorovaikutuksessa oman käsityksensä itsestään ja ympäröivästä todellisuudesta. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 87.)

Silloin kun teamin jäsenillä oli huolia tai murheita, hän sai ohjaajan tai toisen jäsenen jakamattoman huomion itseensä. Ohjaaja oli näissä tilanteissa läsnä oleva ja antoi aikaa toisen kertoa huolistaan. Puhuminen ja kuulluksi tuleminen tuntuivat auttavan huolten rasittamaa jäsentä yllättävän paljon.

Teamin toiminta antoi myös mahdollisuuden harjoitella käyttäytymistä. Ohjaaja ja eräät vanhemmat toimivat esimerkkinä lapsille muun muassa siitä, kuinka toisia lapsia tulee kohdella ja kuinka ruokapöydässä tulee käyttäytyä. Ohjaaja käytti jokaista tilaisuutta hyväkseen opettaakseen omalla esimerkillään käyttäytymistapoja, kuten esimerkiksi toisten huomioimista ja kunnioittamista ja roskien välitöntä viemistä roskakoriin. Yllättävää oli, kuinka pian lapset ja aikuiset omaksuivat näitä hyviä tapoja, vaikka kasvatusta oli ikään kuin piiloviehettä. Siitä ei puhuttu ääneen.

Joskus teamin kokouksissa erilaisista kulttuureista tulevat vanhemmat saattoivat epäonnistua keskinäisessä vuorovaikutuksessaan. Tällöin kuitenkin vanhempien käytöstä hillitsivät ryhmän normit. Useimmiten tilanne johti siihen, että toinen vanhemmista vetäytyi pettyneenä muiden seurasta yksinäisyyteen toisen osapuolen taas pyrkiessä osallistumaan muiden jäsenten toimintaan. Lapsia nämä käyttäytymisen normit eivät sitoneet siinä määrin kuin aikuisia. He saattoivat ottaa yhteen korottamalla ääntään voimakkaasti ja nimittelemällä toisiaan. Havainnoin, että osasyynä lasten käyttäytymiseen olivat heidän tarkat havaintonsa vanhempiensa käyttäytymisestä. Lapset osasivat tulkita hyvin nopeasti vanhempiensa eleitä ja ilmeitä. Nämä havainnot saattoivat vaikuttaa puolestaan lasten omaan epäonnistuneeseen vuorovaikutustilanteeseen.

Teamillä on myös sosiaalisia tavoitteita. Teamin toiminta lievittää yksinäisyyttä. Jo jäsenen paikalle tuleminen on sinänsä voitto. Team on saanut hänet ulos neljän seinän sisältä. Teamissa solmittiin ystävyyssuhteita. Osa sai parikin uutta ystävää ja joku toinen yhden ystävän. Nämä ystävyydet kantoivat myös kokousten ulkopuolella. Ystävien saaminen helpotti teamiläisten arkea, koska omat ilot ja surut sai jakaa ystävän kanssa. Lapset viihtyivät paremmin, koska nyt he pystyivät käymään uuden ystävän luona leikkimässä.

Yhteinen tekeminen oli monille teamin jäsenille suurena ilon aiheena. Osallistuminen yhteiseen tekemiseen vaihteli hieman teemasta johtuen. Suurta suosiota keräsi muun muassa pulataikinan valmistaminen ja leipominen. Tähän toimintoon osallistuivat niin vanhemmat kuin lapsetkin mieluusti. Iloinen rupattelu, jauhojen pöllähtely ja käsien läpytys taikinaan olivat merkkejä toiminnasta sekä iloisesta ja mieluisasta tekemisestä. Vanhemmat auttoivat lapsiaan ja lapset päästivät mielikuvituksensa valloilleen tehdessään omannäköisiä nisu-ukkoja ja -akkoja. Vanhemmat muutoinkin auttoivat toinen toisiaan lasten valvomisessa.

5.3.3 Ryhmän ohjaus

Saapuessani ensi kerran teamin kokoukseen esittelin itseni. Tuolloin ryhmä oli jo hyvin toimiva ja teamin jäsenillä oli jokaisella oma roolinsa. Teamin johtamisesta vastasi asumisohjaaja. Asumisohjaaja oli hyvin empaattinen eli hän osasi eläytyä toisen tunteisiin. Empatia tuli varsinkin silloin esille, kun joku teamiläisistä oli kohdannut vastoinkäymisiä. Hän tunsikin myös jäseniä kohtaan sympatiaa eli myötätuntoa. Teamiläisten kokemia vastoinkäymisiä saattoivat olla esimerkiksi toimeentulotuen hakemisessa tai määrässä, jota sitä myönnettiin, arjen hallinnassa jne. Ohjaaja lähestyi näissä tilanteissa usein fyysisesti jäsentä ja kosketti häntä esimerkiksi olkapäähän hellästi. Hän kuunteli tarkasti, oli läsnä ja myötäili toisen tunteita omilla eleillään ja ilmeillään. Hän pyrki antamaan neuvoja ja ohjeita ja lupautui esimerkiksi avuksi sosiaalitoimistoon tai selvittämään jäsenen apuna jotakin asiaa.

Teamissa vallitsi luottamuksellinen ilmapiiri. Tämä näkyi muun muassa siinä, että teamiläiset uskalsivat kertoa asioistaan muiden teamiläisten kuullen. Asioista puhuttiin myös niiden oikeilla nimillä, eikä tilanteita pyritty kaunistelemaan. Jäseniä sitookin teamin toimintaan teamissa esiintyvä vertaistuki, osallistumisen mahdollisuus, yhteinen tekeminen, halu kuulua johonkin ryhmään sekä samat intressit eli kiinnostuksen kohteet.

Ryhmässä keskusteltiin muiden toimintojen ohella paljon. Ohjaaja saattoi antaa jonkin aiheen tai sitten aihe tuli joltakin jäseneltä. Teamin jäsenet ottivat kukin omien ominaisuuksiensa mukaan osaa keskusteluun. Eräät teamin jäsenet olivat hyvin paljon äänessä ja toiset taas hieman hiljaisempia. Ohjaaja yritti huomioida kaikki tasapuolisesti ja houkutteli aina välillä sen hiljaisimmankin mukaan keskusteluun, todeten hiljaiselle jäsenelle esimerkiksi, että näyt-

tää siltä, että sinulla olisi jotakin tärkeää kerrottavaa. Haluaisitko jakaa sen meidän muiden kanssa.

Ohjaaja oli myös innostava. Innostaessaan jäseniä mukaan toimintaan hän vaistomaisesti hie-
man korotti ääntään, puhui nopeammin ja otti myös vartalonsa mukaan viestittäessään jäse-
nille toiminnan alkavan. Usein hän saattoi taputtaa käsiään yhteen saadakseen teamiläisten
jakamattoman huomion osakseen.

Ohjaaja kannusti lapsia toimimaan yhdessä. Yhteinen askartelutuokio lähensi lapsia ja van-
hemmat lapset usein auttoivat pienempiä lapsia. Lasten riehaantuessa puuttui tähän joko
vanhemmat tai ohjaaja. Ohjaaja tuolloin taputti käsiään yhteen saadakseen lapsien huomion
kohdistumaan itseensä. Hän istutti lapset tuoleille ja kyseli, mistä moinen meteli johtui.
Kuunneltuaan kaikkia omalla vuorollaan tilanne oli jo usein rauhoittunut. Joskus hän joutui
muistuttamaan teamin pelisäännöistä lapsille, kuten siitä, että juokseminen, huutaminen ja
riehuminen olivat kiellettyjä. Hän muistutti, että jos tilanne tuntuu kestävämmältä, kan-
nattaa poistua tilanteesta tai tarpeen tulleen pyytää vanhempia tekemään väliintulon.

Ohjaaja saattoi hoitaa ryhmän pienimpiä lapsia sen aikaa, että äidit saivat rauhassa nauttia
kahvipöydän antimista. Jo tällainen pieni ele kasvatti yhteenkuuluvuutta sekä loi välillä hy-
vinkin rasittuneille äideille mahdollisuuden omaan aikaan. Useimmiten kuitenkin äidit vuo-
roittelivat ja hoitivat toistensa lapsia sen aikaa, kun toinen äiti joi kahvia.

Ohjaajalla oli myös kuuntelemisen taito. Joskus on tilanteita, joissa pelkkä toisen läheisen
kuunteleminen tuo avuntarvitsijalle suurta helpotusta tilanteeseen. Pohdin usein, mikä oikein
oli hänen taikansa jäsenten keskuudessa, kunnes useiden havainnointien jälkeen ymmärsin
sen olevan aito kiinnostus lähimmäisestä, hän on läsnä ja valmiina kuuntelemaan. Läsnäolo on
sitä, kun hän keskitti kaiken huomionsa henkilöön, jota kuunteli. Hän antoi jäsenten ymmär-
tää, että jäsenellä on merkitystä – he ovat tärkeitä. Jäsenet kokevat olevansa tärkeitä mm.
silloin, kun heidän ideoitaan kysyttiin seuraavan kuukauden ohjelmaan. Ohjaaja muisti aina
myös kysyä lapsilta heidän toiveistaan. Kun jäsenten toiveet toteutettiin jo seuraavan kuu-
kauden aikana, kokivat jäsenet olevansa tärkeitä. Teamin jäsenten toiveilla oli merkitystä.
heillekin oli annettu valtaa.

Ohjaaja suunnitteli jokaisen kokouksen etukäteen hyvin tarkkaan. Hän mietti, mitä tarvikkei-
ta illan teemassa tarvitaan, oliko jotakin hankittavaa ja mietti, mitä söisimme kahvin ja me-
hun kera. Tässä työssä hän käytti Suunta-toiminnan ja arvioinnin suunnittelutyökalua (liite 3)
apuna. Tämän johdosta hän kykeni kokouksessa keskittymään teamin jäseniin eikä hänen
huomionsa herpaantunut toisarvoisiin asioihin.

5.3.4 Voimaantuminen

Keskustellessani kahden teamin jäsenen kanssa kysyin, minkälaista tukea teamin toiminta oli heille tarjonnut. Molemmat teamin jäsenet ilmaisivat saaneensa uusia ystäviä, jotka olivat ystäviä myös teamin ulkopuolella. Toinen jäsen ilmaisi odottavansa keskiviikkoja innostuneena, koska silloin on teamin kokoontuminen. Hänen mukaansa teamin toiminta tuo vaihtelua arkeen ja lapset saavat teamissa mieluista tekemistä. Molemmat teamin jäsenet ilmoittivat, että teamissa toimiminen on helpottanut kotona selviytymistä. He eivät ole enää yksin. He voivat soittaa uusille ystävilleen ja kutsua heidät kylään. Molemmat teamin jäsenet kertoivat, etteivät he viihtyisi tässä asuntoyhtiössä näin hyvin ilman teamiä ja sieltä saatuja uusia ystäviä. Teamin jäsenten sosiaalisten verkostojen vahvistuminen sekä vertaistuesta saatu tuki ja apu olivat havaittavissa myös teamin kokouksissa sekä asumisohjaajan toimistossa aina silloin, kun teamin jäsenet kohtasivat toisiaan siellä.

Teamin jäsenten voimaantuminen näkyi muun muassa siitä, että omaan ulkonäköön saatettiin kiinnittää enemmän huomiota sekä oman kodin sisustusvimmana. Teamin jäsenet ottivat myös entistä enemmän osaa teamin toimintaan muun muassa auttamalla tiskaamisessa sekä siivoamisessa. Teamin jäsenet saivat siis lisää energiaa ja halusivat osallistua aikaisempaa enemmän. Tämä näkyi muun muassa silloin, kun oli taloyhtiön kevät- ja syksytalkoiden aika. Teamin jäsenet olivat ensimmäisten joukossa haravoimassa, siivoamassa sekä leikkaamassa ylikasvaneita koristepensaita.

6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tieteellistä tutkimusta, koska tutkimukselle on asetettu tiettyjä normeja ja arvoja, joihin sen tulisi pyrkiä. Laadullisen tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta ei voida arvioida aivan samalla tavalla kuin määrällisen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Hirsjärven ym:n mukaan tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisin mittaus- ja tutkimustavoin. Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Toinen käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa Hirsjärven ym:n mukaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Kuitenkin kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliaabelius ja validius ovat saaneet erilaisia tulkintoja. Ydinasioita laadullisissa tutkimuksissa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset, jolloin validius merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. (Hirsjärvi ym. 2008, 226–227.)

Tutkimuseettiset ongelmat voidaan jakaa kahteen luokkaan, joista ensimmäiseen kuuluvat tutkimuksen tiedonhankintaan ja tutkittavien suojaan liittyvät kysymykset. Toiseen luokkaan kuuluu tutkijan vastuu tutkimustulosten sovelluksesta. Hyvä tutkimuskäytäntö edellyttää, että tutkittavilta saadaan tutkimukseen osallistumisestaan suostumus, millä pyritään estämään tutkittavien manipulointi tieteen nimissä. Tutkittavalle tulee kertoa kaikki oleellinen tieto siitä, mitä tutkimuksen kuluessa tulee tapahtumaan. Tutkijan tulee myös varmistaa, että tutkittava on ymmärtänyt informaation. Suostumuksella tarkoitetaan sitä, että tutkittava osallistuu tutkimukseen vapaaehtoisesti. Tutkija on eettisesti vastuussa tutkittavista. Tutkimusaineiston käsittelyssä on kaksi keskeistä käsitettä, luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Tietoja julkistettaessa tulee pitää huolta luottamuksellisuuden säilyttämisestä ja anonymiteettisuojusta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimusprosessin eettiset näkökulmat voidaan jakaa kolmeen luokkaan, joista ensimmäisessä pohditaan tutkimusaiheen eettistä oikeutusta, toisessa tutkimusmenetelmiä ja kolmannessa tutkimusaineiston analyysia ja raportointia. Tutkijan eettinen velvollisuus on raportoida tutkimustulokset mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti kuitenkin unohtamatta tutkittavien suojelamista. Laadullisessa tutkimuksessa on esitettävä, kuinka analyysi on edennyt ja miten esitetyt tulokset on saatu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyöni luotettavuutta lisää se, että haastattelutilanteessa tiedonantajat saivat kirjallisen teemahaastattelurungon omaan käyttöön. Näin he kykenivät aina välillä tarkastamaan, mikä olikaan teeman aiheena ja kysymään minulta haastattelijalta, olivatko he ymmärtäneet oikein. Haastattelutilanteessa saatoin myös kertoa tiedonantajille, mitä vertaistuki ja muut vastaavat ilmaisut tarkoittavat. Tällä varmistin, että haastateltavat ymmärsivät, mistä oli kysymys.

Teamin jäsenten haastattelut nauhoitettiin sekä digitaalisella nauhurilla että videokameralla. Tämä lisäsi opinnäytetyöni luotettavuutta. Havainnoinnissa puolestaan olen pyrkinyt olemaan objektiivinen (puolueeton) ja pyrkinyt ymmärtämään ja kuulemaan tiedonantajaa itseään antamatta omien ominaisuuksieni kuten iän, sukupuolen, kansalaisuuden, koulutuksen yms. vaikuttaa asiaan.

Olen koko opinnäytetyöni aikana pyrkinyt pitämään mielessäni tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen eli sen, mitä olen tutkimassa ja miksi. Tässä opinnäytetyössäni tutkin teamiä ja teamin jäsenten kokemuksia siitä. Olen pyrkinyt myös tuomaan oman näkemykseni esille siitä, miksi tämä opinnäytetyöni oli tärkeä. Mielestäni tärkeäksi sen tekee työ, jolla kyetään ennaltaeh-

käisemään syrjäytymistä muun muassa vertaistuen, osallisuuden, voimaantumisen ja sosiaalisten verkostojen avulla.

Aineistonkeruun olen tehnyt haastattelemalla teamin jäseniä sekä avaininformanttia. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina ja tallennusvälineenä käytin digitaalista nauhuria sekä videokameraa. Avaininformantti puolestaan toimitti sähköisen itse kirjoittamansa näkemyksen antamieni teemojen mukaisesti.

Tiedonantajat valitsin aineistonkeruuta varten sillä perusteella, kuinka paljon heillä on kokemusta teamin toiminnasta. Tiedonantajiini otin yhteyttä henkilökohtaisesti kertoen, mihin tällä haastattelulla pyrin. Teamin jäsenillä oli jo tieto siitä, kuka olin ja mitä ja missä opiskelin. Kerroin käyttäväni haastatteluaineistoa opinnäytetyöhöni, jonka pyrkimyksenä oli selvittää teamin jäsenten kokemuksia teamistä. Informoin tiedonantajiani, että aineisto käsitellään anonymisesti ja lupasin hävittää nauhoitukset heti, kun olen tehnyt analysoinnin ja kirjoittanut opinnäytetyöni.

Keräämäni aineiston analysoin sisällönanalyysia käyttäen. Käytin teoriaohjaavaa analyysia nostaten esiin pelkistettyjä lauseita sen perusteella, miten usein ne toistuivat aineistossa. Analyysissa aineistosta nousi selvästi esille opinnäytetyöni luvun 3 mukaiset keskeiset käsitteet tuoden samalla myös vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Avaininformantti luki opinnäytetyöni. Hänen mielestään se antoi selkeän kuvan siitä, kuinka teamissä pyritään toimimaan ja mitkä asiat ovat tärkeitä teamin jäsenille. Lisäksi opinnäytetyö toi esille, minkälaisia arvoja teamissä kunnioitetaan ja kuinka niitä pyritään käytännössä soveltamaan.

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Tässä opinnäytetyössäni olen käyttänyt aineistoa, jonka olen kerännyt sen jälkeen, kun allekirjoitin hallituksen puheenjohtajan kanssa sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä toimeksiantajalle.

Haastattelu oli tiedonantajille vapaaehtoinen. Haastatelluilla oli tieto henkilöydestäni ja siitä, että opiskelen sosionomiksi Laurea ammattikorkeakoulussa Hyvinkäällä. Kysyin jokaiselta tiedonantajalta erikseen suostuisiko hän haastatteluun. Tällöin informoin tiedoksiantajaa haastattelun tarkoituksesta ja siitä, että käytän haastattelussa saamaani aineistoa opinnäytetyöhöni. Koska tutkimustietojen käsittelyssä kaksi keskeistä käsitettä ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti, toteutettiin haastattelut yksilöhaastatteluina asumisohjaajan toimistohuoneessa, jonka oven saa suljettua. Selvitin haastateltaville, että aineistoa käsiteltäisiin ano-

nyymisti ja hävitettäisiin sen jälkeen, kun olisin tehnyt siihen analysoinnin ja kirjoittanut opinnäytetyöni. Olen myös jättänyt kirjoittamatta opinnäytetyöhöni sellaiset lainaukset, joista tiedonantaja olisi saattanut olla tunnistettavissa.

Teamin sekä teamin jäsenten kokemukset teamistä tutkimusaiheena ovat mielestäni perusteltuja, koska team tarjoaa vertaistukea, osallistumisen mahdollisuuksia, voimaantumista sekä sosiaalisia verkostoja jäsenilleen. Näillä on suuri vaikutus tämän päivän yhteiskunnassa, jossa kunnalliset auttamismahdollisuudet ovat rajoitettuja yleensä taloudellisten syiden tai henkilöstöresurssien vuoksi.

Mielestäni opinnäytetyössäni haastattelut sekä havainnointi toivat sellaista aineistoa, joilla pystyttiin saamaan opinnäytetyössäni tavoiteltua tietoa. Analyysissa olen noudattanut Tuomen ja Sarajärven ohjeistusta sisällönanalyysista.

Opinnäytetyöni raportoinnissa olen kertonut tutkimustulokset rehellisesti ja tarkasti, kuitenkin poistaen sellaisia lauseita ja havainnointeja, joista tutkittava tiedonantaja voisi olla tunnistettavissa.

7 Opinnäytetyön keskeiset tulokset

Havaintojeni perusteella teamin jäsenet saavat paljon lisäarvoa arkielämäänsä teamin toiminnan kautta. Useiden vanhempien sekä heidän lastensa läheisverkosto laajeni. Team toiminta tukee, auttaa ja tarjoaa mieluisaa yhteistä toimintaa, jonka avulla jäsenten on helpompaa suoriutua arjen paineista. Team ehkäisee myös syrjäytymistä ja antaa syyn poistua neljän seinän sisältä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä olivat: miten teamin sosiaaliset tavoitteet toteutuivat, miten teamin toiminta auttoi jäseniään kotona selviytymiseen sekä miten tyytyväisiä teamin jäsenet olivat ohjaajan työpanokseen. Teemahaastatteluilla sekä tekemilläni havainnoilla sain seuraavia vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Haastateltujen mukaan teamin sosiaalisista tavoitteista toteutuivat kaikki seitsemän kohtaa. Kaikkien haastateltujen mukaan yksinäisyys oli lievittynyt. Kolme haastatteluun vastanneista teamin jäsenistä oli saanut uusia ystäviä ja yksi uusia tuttaviam. Kaikki haastatellut teamin jäsenet pitivät ystävien sekä tuttavien saamista tärkeänä. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat nauttineet yhteisestä tekemisestä. Yhdessä tekemistä kuvattiin muun muassa mielenkiintoiseksi, mukavaksi ja jäsenten yhdessä ideoimaksi tekemiseksi. Jokainen haastatteluun osallistunut ilmaisi saaneensa aikaa, kun oli sitä tarvinnut. Haastateltujen mukaan teamin ohjaaja oli läsnä oleva ja kuunnellut, mitä teamin jäsenillä oli sanottavaa. Samoin teamin

jäsenet tunsivat tulleet kuunnelluiksi. Heitä oli kuunneltu ja heidän mielipiteillään oli arvoa. Useassa kohdassa nousi esille haastateltujen tuntemus keskinäisestä kunnioituksesta ja tasa-arvosta sekä luotettavuudesta ja inhimillisyydestä. Kaikkien haastateltavien mukaan kaikkia oli kunnioitettu – ketään ei syrjitty. Heidän mielestään he olivat tasavertaisia kumppaneita. Ilmapiiri oli haastateltavien mukaan luottamuksellinen sekä jokaista kohdeltiin samanarvoisena yksilönä. Kaikkien teamin jäsenten mukaan sosiaaliset tavoitteet olivat tärkeitä asioita.

Teema, jossa tarkasteltiin kotona selviytymistä, jäi sosiaalisia tavoitteita köyhemmäksi sisällöltään. Jokainen haastateltu kuitenkin ilmaisi viihtymisensä ja jaksamisensa olleen heikompaa ennen teamin jäsenyyttä. Haastateltujen mukaan teamistä saadut ystävät auttoivat ja tukivat hädän hetkellä. Usko omiin kykyihin ja voimiin oli kahden haastatellun mielestä kasvanut.

Ohjaajan työpanokseen kaikki teamin jäsenet olivat tyytyväisiä. Ohjaaja nousi heidän haastatteluissaan erittäin keskeiseen asemaan. Usein haastatellut korostivat ohjaajan läsnäoloa, apua, tukea, kannustavuutta sekä empaattisuutta.

Teemahaastattelu- ja havainnointiaineistosta nousivat vahvasti esille myös seuraavat tulokset. Haastatellut teamin jäsenet kokivat saaneensa vertaistukea. Vertaistuen avulla he ymmärsivät, että he eivät ole ainoita, joilla on ongelmia esimerkiksi lasten kasvatuksessa tai taloudellisissa asioissa. Myös muut vanhemmat joutuvat käymään samoja ongelmia lävitse. Havaintojeni mukaan vanhemmista ja lapsista oli helpottavaa jakaa ilonsa ja huolensa vertaistensa kanssa. Vertaistuen avulla moni isolta tuntunut ongelma saattoi saada oikeat mittasuhteet. Haastatellut kertoivat saaneensa myös apua ja tukea sekä empatiaa toisilta teamin jäseniltä.

Havaintojeni mukaan vuorovaikutus on keskeisessä osassa teamin toimintaa. Teamin toiminta antaa hyvät mahdollisuudet jäsenilleen opetella vuorovaikutusta. Hyvät vuorovaikutustaidot auttavat menestymään niin työssä, koulussa kuin opiskeluissakin. Teamissä jäsenillä on mahdollisuus saada positiivisia vuorovaikutuskokemuksia, jotka puolestaan vaikuttavat tulevaisuuden vuorovaikutustilanteisiin. Hyvä vuorovaikutusosaaminen auttaa saamaan ystäviä ja kasvattamaan sosiaalista verkostoa.

Haastateltujen teamin jäsenten sekä havaintojeni mukaan sosiaaliset verkostot laajenivat team toiminnan ansiosta. Kolme haastatelluista kertoi saaneensa uusia ystäviä. Yksi haastateltu taas koki saaneensa hyviä tuttavuussuhteita. Haastateltujen mukaan ystävät auttavat, tukevat ja kannustavat. Ystäville on helppo puhua suruista ja iloista. Ystävältä saa empatiaa ja sympatiaa.

Havaintojeni mukaan osallistuminen teamin toimintaan tarkoittaa samalla kuulumista ryhmään. Ryhmän toiminta puolestaan tarjoaa muun muassa yhdessä tekemistä esimerkiksi liikunnan, musiikin, leivonnan ja askartelun avulla, onnistumisen kokemuksia, vertaistukea, apua, neuvoja, sosiaalisten taitojen opettelua, sosiaalista pääomaa eli suhteita ja suhdeverkostoja, vuorovaikutustilanteita sekä myös mahdollisuuden toteuttaa itseään. Haastateltujen mukaan teamin jäsenille tarjottiin tilaisuus päästä vaikuttamaan teamin kuukausiohjelmaan. Havaintojeni mukaan teamin jäsenet kokivat tällöin olevansa tärkeitä ja heille oli vaikuttamisen myötä annettu valtaa. Ilman valtaa ei yksilö voi voimaantua. Havaintojeni mukaan osallisuus kasvattaa yhteisöllisyyteen kuten esimerkiksi asuinympäristöstä huolehtimiseen ja sitouttaa yksilön teamin toimintaan.

Havaintojeni mukaan yksilö tarvitsee voimaantuakseen kokemuksia tasavertaisesta kohteesta, vastuullisuudesta, kunnioituksesta, vapaudesta sekä ilmapiiristä. Voimaantunut yksilö alkaa luottaa itseensä ja arjen hallintaan. Voimaantunut yksilö tunnistaa omat voimavansa ja kykenee suuntaamaan katseensa tulevaisuuteen. Näin ikävät asiat saavat oikeat mitataavan ja ne voidaan jättää taakse. Voimaantumiseen tarvitaan myös suhteita ja suhdeverkkoja.

Ohjaus oli tärkeä tekijä team toiminnan onnistumisessa. Haastateltujen mukaan empatia ja avoin sekä luottamuksellinen ilmapiiri saa teamin jäsenet viihtymään. Havaintojeni mukaan ohjaajan käyttäytyminen vuorovaikutustilanteissa toimi usein teamin jäsenille esimerkkinä. Oleellista ohjaajan tehtävässä oli kannustaa ja innostaa teamin jäseniä. Ohjaajan antamat kehot vahvistivat myös teamin jäsenten itsetuntoa.

Haastatellut teamin jäsenet kokivat pysyvyyden tärkeäksi seikaksi. He toivat hyvin vahvasti esille pelkonsa ohjaajan vaihtumisesta. Ohjaajan vaihtuminen pakottaa teamin jäsenet tutustumaan uuteen ohjaajaan. Ohjaajan puolestaan tulee voittaa teamin jäsenten luottamus. Haastatellut toivoivat pysyvyyttä myös teamin kokoontumistiloihin. Aikaisemmin team kokoontui sekä asumisohjaajan tiloissa Päivölänrinteellä että Keravan Päihdepysäkin tiloissa Kiviksellä. Haastatellut kokivat, että heidän oli hankala kulkea Kiviksen tiloihin. Kiviksen tilojen suuri koko ja sokkeloinen muoto puolestaan vaikeuttivat lasten valvomista. Avaininformantti kertoi omassa haastattelussaan nykyisin käyttävänsä teamin kokouksiin asumisohjaajan toimistoa, koska jäsenten on helpompi tällöin tulla tapaamisiin ja sitoutua teamin toimintaan.

Tiedottaminen on tärkeä osa teamin ohjauksessa. Tiedottamisen avulla teamin jäsenet ovat perillä siitä, minkälaista ohjelmaa on tarjolla seuraavaksi kuukaudeksi. Kuukausiohjelmien ja mainosten jakaminen sekä kiinnittäminen strategisiin paikkoihin innostavat muun muassa uusia jäseniä tutustumaan ja osallistumaan teamin toimintaan. Henkilökohtaisesti saatu kuukausiohjelma ja mainos viestittävät myös sen vastaanottajalle tämän olevan tärkeä.

8 Johtopäätökset ja ehdotukset Kuna ry:lle

8.1 Johtopäätökset

Teemahaastattelun vastauksista käy ilmi, että teamin jäsenet kokivat saaneensa toisiltaan vertaistukea. Jäsenet kykenivät keskustelemaan toistensa kanssa heitä yhteisesti kiinnostavista asioista – saaden välillä apua ja vastavuoroisesti antaen apua. Yksi teamin jäsen kertoi haastattelussaan: ”Olen saanut jäseniltä vertaistukea”. Toinen jäsen taas ilmaisi asian seuraavasti: ”Olen saanut toisista seuraa. Olen pystynyt puhumaan aikuisten kanssa – se on tärkeää.”

Teamin jäsenet ovat toistensa kanssa jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa, minkä johdosta heidän vuorovaikutustaitonsa ovat parantuneet. Tämä on johtanut siihen, että teamin jäsenet onnistuvat paremmin vuorovaikutustilanteissa teamin ulkopuolisten ihmisten kanssa.

Teamissä solmittiin uusia ystävyys-suhteita, jotka kantoivat myös teamin ulkopuolella. Ensin ystävystyivät lapset, ja nopeasti tämän jälkeen myös vanhemmat alkoivat saada itselleen uusia ystäviä. Teamin jäsenet vierailevat toistensa luona ja antavat käytännön neuvoja toisilleen esimerkiksi lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa. Uudet ystävät ja tuttavat toivat helpotusta yksinäisyyteen. Ystäviltä saatu tuki ja apu auttaa myös kohtaamaan arkielämän haasteita.

Havaintojeni mukaan teamin jäsenet ovat keskimääräistä kiinnostuneempia asuin ympäristönsä asioista sekä tilasta. Teamin jäsenet ovat toivoneet muun muassa lisää asukaskokouksia, joissa heillä on oikeus tuoda oma äänensä kuuluville ja vaikuttaa siten asuin ympäristönsä asioihin.

Teamin toiminta on luonut yhteisöllisyyttä. Tästä on esimerkkinä muun muassa erään teamin jäsenen ehdotus lastenvaatteiden ja lelujen kierrätyspisteestä. Kierrätyspiste sijaitsee Päivölänrinteellä sijaitsevan asuintalon pesuhuoneessa. Hakkuutien sekä Päivölänrinteen perheelliset käyvät usein katsomassa olisiko kierrätyspisteeseen tullut uusia lastenvaatteita. Samalla he toimittavat omien lastensa pieneksi käyneet vaatteet kierrätyspisteeseen. Yhteisöllisyys näkyy myös lisääntyneenä kiinnostuksena omaan asuin ympäristöön.

Havaintojeni mukaan osallistuminen on tavallaan vuorovaikutusta. Osallistumalla kerätään ideoita, sitoudutaan ja osallistutaan aktiivisesti. Osallistumisen mahdollisuuksia tarjoaa mm. team. Nuoret vanhemmat ja heidän lapsensa voivat osallistua teamin toimintaan saaden uusia onnistumisen kokemuksia sekä ystävyys-suhteita. Toiminnassa he keräävät sosiaalista pääomaa ja verkostoituvat muiden perheiden kanssa. Osallistuessaan yksilö on osa ryhmää. Hän on vuo-

rovaikutussuhteessa toisiin ryhmän jäseniin. Hän kykenee keräämään ideoita ja myös itse ideoimaan. Osallistuessaan aktiivisesti yksilö sitoutuu myös ryhmän tavoitteisiin.

Teamin yhtenä hyvänä puolena mainittiin yhteinen tekeminen. Teamin ohjelmaa myös kehitettiin hyväksi, toimivaksi ja monipuoliseksi. Kevästä 2011 alkaen ovat teamin jäsenet ottaneet osaa kuukausiohjelman laadintaan. He ovat saaneet esittää toiveita erilaisista toiminnoista, teemoista ja askarteluista, joita on pyritty toteuttamaan mahdollisimman pian. Tämä on antanut teamin jäsenille tunteen, että heitä kohdellaan tasavertaisina kumppaneita ja että heillä on merkitystä. He voivat vaikuttaa siihen, mitä teamissä tehdään. Tämä omalta osaltaan auttaa teamin jäseniä voimaantumaan.

Osallisuus on tie valtaistumiseen. Yksilöllä on tällöin mahdollisuus vaikuttaa oman elämäntilanteensa kannalta merkittäviin henkilökohtaisiin, sosiaalisiin sekä taloudellisiin tapahtumiin. Mitä enemmän ihminen osallistuu, sitä paremmin hän hallitsee omaa elämäänsä ja työtään tai opiskeluaan. Valtaistunut ihminen kokee olevansa tasa-arvoinen sekä tärkeä – hänen ideoitaan ja mielipiteitään kuunnellaan.

Teamin luottamuksellinen ilmapiiri kertoo yksityisyyden suojelusta sekä oikeudenmukaisuudesta. Team toiminta tarjoaa osallistumisen mahdollisuuksia. Teamissä toimitaan tasavertaisina kumppaneina ja solmitaan ystävyys-suhteita. Nämä toimivat muun muassa välineinä syrjäytymistä ehkäisevässä työssä.

Teamin ohjaaja on toiminut Kuna ry:n eettisten periaatteiden mukaisesti. Näitä eettisiä arvoja ovat muun muassa ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus, itsenäisyys ja elämänhallinta, syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden edistäminen sekä asiakkaan yksityisyyden suojeleminen.

Eettisten periaatteiden noudattaminen näkyy muun muassa siinä, että ohjaaja toimii inhimillisesti eli hän on humaani teamin jäseniä kohtaan, hän kohtelee heitä lempeästi, on empaattinen ja sympaattinen sekä hyväntahtoinen. Teemahaastatteluissa teamin jäsenet ilmaisivat inhimillisyyteen liittyen muun muassa: ”Hän tuki ja auttoi ja hänelle pystyi soittamaan aina kun oli tarvetta.” sekä ”Teamissä oli helppo olla.”

Ohjaajan työ on sisältänyt niin teamissä kuin asumisohjaajanakin sosiokulttuurista innostamista. Tämä näkyi muun muassa siinä, että ohjaaja on pyrkinyt kannustamaan teamin jäseniä ottamaan kantaa asuinyhtiön yhteisistä asioista, osallistumaan talkoisiin sekä tuomaan jäsenten omat ja arvokkaat äänet kuuluviin.

Kaksi teemahaastatteluun osallistuneista ottivat teamin tilat puheeksi. Keravan team kokoontui Päivölänrinne 9:ssä sijaitsevassa asumisohjaajan tiloissa, välillä kokoontumispaikkana toi-

mi Keravan Päihdepysäkin Kiviksen tilat. Heidän mielestään Kivis ei tarjonnut optimaalisia tiloja team -toiminnalle. Yhtenä syynä oli tilan suuruus, jonka vuoksi lapsia oli vaikea valvoa ja toisena se, että kulkeminen Kivikselle oli hankalaa usean lapsen kanssa. Tänä päivänä teamin kokoukset pidetään kaikki Päivölänrinteellä asumisohjaajan tiloissa, mikä on osoittautunut jäsenille hyväksi vaihtoehdoksi.

8.2 Ehdotukset Kuna ry:lle

Käyttämäni teemahaastattelun runkoa voisi jatkossa käyttää oman työn arviointityökaluna. Teemahaastattelu rungon perusteella voisi laatia team-kyselyn (liite 5) ja jakaa sitä teamin jäsenille kerran tai kaksi vuodessa. Kyselyyn olen ottanut mallia SPR:n Savo-Karjalan piirin Sosiaalitalkarit-projektin asiakastytyytyväisyyskyselystä (2006). Vastausten perusteella voisi tehdä tarvittaessa muutoksia omiin työskentelytapoihin. Se olisi myös erittäin hyvä keino tehdä omasta työstä näkyvää. Kyselyä voisi jakaa myös muille paikallisyhdistyksille arviointityökaluksi.

Ehdottaisin myös Kuna ry:lle, että teamin toiminnan jatkuvuus turvattaisiin kokopäiväisellä työntekijällä, koska teamin toiminta mielestäni auttaa ehkäisemään syrjäytymistä.

9 Oma oppiminen

Työvoimaneuvojan urani aikana olen pyrkinyt toimimaan asiakaslähtöisesti. Silti aikarajoitteet ja jatkuva kiire ovat ajoittaen estäneet aidon, hedelmällisen dialogin asiakkaiden kanssa. Harjoitteluajakauni Kuna ry:llä rikastuttikin aito dialoginen keskustelu asiakkaan kanssa. Antautuminen keskusteluun tasavertaisena kumppanina asiakkaan kanssa on johtanut molemminpuoliseen luottamukseen ja parantanut auttamismahdollisuuksiani. Olen näiden keskusteluiden aikana oppinut asiakkailta ja he ovat vastavuoroisesti saaneet minulta itselleen tärkeää ja merkittävää tietoa. Olemme yhdessä päätyneet ratkaisuihin, joihin asiakkaan on ollut helppo sitoutua. Oman ajatusmallin kyseenalaistaminen on tarjonnut ratkaisuja, joita en olisi muutoin tullut ajatelleeksikaan. Ilman asiakaslähtöisyyttä ei olisi syntynyt luottamusta ja ilman luottamusta olisi auttaminen ollut vain tuloksetonta sanojen helinää. Jokaista asiakasta tulee kohdella tasavertaisena kumppanina, kunnioittaa hänen päätöksiään ja pyrkiä omalla toiminnalla tukemaan ja auttamaan häntä.

Kuna ry:ssä minulle tarjoutui mahdollisuus oppia uusia menetelmätapoja ohjaajaltani. Yhtenä niistä on ollut yhteistyö. Olen havainnut, että tuloksia saadaan aikaiseksi jo pienillä määrärahoilla ja henkilöstöresursseilla. Valistus kuten Stumpiton piha-kampanja ovat tuottaneet näkyvää tulosta lyhyessä ajassa. Tämän kampanjan sekä rakentamamme lastenvaatteiden ja lelujen kierrätyspisteen avulla olemme saaneet aikaiseksi kestävää kehitystä sekä paranta-

neet asukkaiden viihtyisyyttä. Toisin sanoen asiakkaat ovat rakentaneet yhteisöllisyyttä siistimällä asuinympäristöään ja tuottaneet kestäväää kehitystä välttäen mm. ”kerskakulutusta”. Pienillä teoilla voidaan vaikuttaa positiivisesti ongelmatilanteisiin ja näyttää esimerkkiä kuinka yhteisöllisyys ja viihtyvyys ovat saavutettavissa ilman raskaita projekteja, palkattuja työntekijöitä tai suurta taloudellista ponnistusta. Ohjaajani kanssa olen voinut peilata omaa osaamistani ja samalla saanut heiltä uudenlaisia näkemyksiä asioihin.

Eettistä ristiriitaa aiheuttivat tilanteet, joissa huumeiden käyttäjät olivat hylänneet käytettyjä injektioruiskuja yleisiin tiloihin. Kyseessä oli vakava yhteisöllinen ongelma. Lapsien pitää kyetä leikkiä huolettomasti kotiympäristössään, minkä vuoksi ruiskujen hävittäminen yleisiin tiloihin on tuomittavaa. Toisaalta myös huumeiden käyttäjillä tulisi olla yhdenvertainen oikeus asua ja elää normaalissa ympäristössä. Ratkaisuna näissä tapauksissa oli henkilökohtainen keskustelu huumeiden käyttäjän kanssa pyrkimyksenä katkaista epätoivottu käyttäytymismalli.

Sosiaalialan työntekijänä minun tulee toimia siten, etten aseta asiakkaita eriarvoiseen asemaan sen perusteella, kuinka koen yhteenkuuluvaisuutta heidän kanssaan. Asiakkaan valinnat ja elämäntapa eivät myöskään saa vaikuttaa hänen kohteluunsa. Mitä heikommassa asemassa asiakas on, sitä enemmän minun tulee häntä auttaa ja kannustaa toteuttaakseni sosiaalialan työtä, jossa velvollisuus on asettua aina heikomman ihmisen puolelle ja lievittää vaikeassa tilanteessa elävän ihmisen kärsimystä.

Teamin kokouksissa oli aina aikaa varattu esimerkiksi askartelemiseen, maalaamiseen, musiikin kuunteluun, ruoanlaittoon. Ensimmäinen ajatus tällaisesta toiminnasta voisi olla, että tuohan on pelkkää askartelua. Kuitenkin näiden pienten toimintojen kautta kykenimme rohkaistamaan äitejä tekemään erilaisia asioita yhdessä lastensa kanssa. Askartelu esimerkiksi tarjosi äideille ja lapsille mielekästä tekemistä, osallistumisen mahdollisuuksia, onnistumisen elämyksiä, luovuuden rajojen kokeilemistä, vertaistukea sekä mahdollisuuden ottaa vastaan ohjaajan antamia kehuja ja tukea. Samalla ryhmäytyminen vahvistui ja äidit sekä lapset tutustuivat entistä paremmin toisiinsa. Useat äidit ja lapset ovatkin näiden tapaamisten johdosta alkaneet tavata toisiaan myös team-tapaamisten ulkopuolella. Näin heidän sosiaalinen pääomansa on kasvanut ja läheisverkostonsa laajentunut.

Oivalsin, etteivät raha, henkilöstön lukumäärä tai hienot tilat loppujen lopuksi ole merkittäviä asioita sen rinnalla kuinka empaattinen, kannustava ja innostava ohjaaja on sekä kuinka hyvin hän kykenee viestittämään jäsenille sen, että ohjaaja on paikalla juuri sinua varten — sinä olet tärkeä.

Opinnäytetyötä tehdessäni havaitsin, kuinka tärkeä rooli tutkimussuunnitelmalla oli. Hyvin laadittu ja mietitty tutkimussuunnitelma auttoi hahmottamaan opinnäytetyön kokonaisuuden. Muokatessani tutkimussuunnitelmaani työstin samalla jo opinnäytetyötäni loogiseksi kokonaisuudeksi. Mielestäni sen avulla myös havaitsin, minkälaista aineistoa tarvitsisin ja missä määrin.

Vaikeimmaksi koin analysoinnin eri käsitteiden ymmärtämisen sekä itse analysoinnin. Alakategoriat syntyivät lähes itsestään, mutta yläkategorioiden hahmottaminen sekä kokoavan käsitteen muodostaminen olivat todella tuskaisen työskentelyn takana. Vaati kaksi analysointikerää, ennen kuin mielestäni onnistuin analysoinnissa riittävän hyvin. Analysoinnin kautta havaitsin myös laatimani teemahaastattelurungon ongelmakohdat. Tällä hetkellä rakentaisin rungon toisella tavalla. Asettelin teemat siten, etteivät eri teemat toisi samanlaatuista vastausta useamman teeman sisälle, kuten nyt käyttämäni teemahaastattelun runko teki. Samanlaatuisten vastausten saaminen useamman teeman alle teki analysoinnista hankalaa, jopa vaikeata. Painottaisin myös enemmän teamin jäsenten kokemuksia vertaistuesta.

Työharjoitteluni Keski-Uudenmaan nuorisotasuntoyhdistys ry:llä auttoi omalla tavallaan opinnäytetyön työstämistä. Olin kerännyt kahden harjoittelujakson aikana paljon tietoutta yhdistyksestä ja sen tarkoituksesta. Toisaalta tämä tietous sekä aktiivinen osallistuminen teamin kokouksiin aiheutti myös ongelmia. Oli vaikeata pysyä objektiivisena eli puolueettomana, koska oma näkemykseni teamin tarjoamista hyödyistä jäsenilleen vahvistui opinnäytetyöni kirjoitusvaiheessa edelleen.

Lähteet

Alkuasunnot Oy. 2008. Tulostettu 25.2.2012. <http://www.alkuasunnot.fi>

Borgman, M. 1988. Ihmisen ehdoilla. Helsinki: Kirjayhtymä.

Feldt, T. 2000. Väitös työpsykologiasta: Vahva elämänhallinta suojaa stressisairauksilta. Jyväskylän yliopisto. Tulostettu 26.2.2012.

www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2000/01/tiedote-2008-03-13-09-41-50-994361

Freire, P. 2005. Toim. Tomperi, T. Sorrettujen pedagogiikka. Suomentaja Kuortti, J. Tampere: Vastapaino.

Heinonen, J. 1999. Hyvinvointimalli murroksessa. Aikamme sosiaalinen kysymys ja sen ratkaisuvaihtoehdot. Helsinki: TA-tieto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13–14. osin uudistettu painos. Keuruu: Tammi.

Hulmi, H. 2004. Tyybäkinen, M. (toim.) Ihminen, vertainen. 10 vuotta Mielenterveyden keskusliiton vertaistukitoimintaa. Mielenterveyden keskusliitto. Vantaa: Printway.

Huuskonen, P. 2010. Vertaistuki - "en olekaan ainut". Tulostettu 25.2.2012.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/vertaistuki/#viit1>

Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.), 2005. Kohti asiantuntijuutta, Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. 1. painos. Vantaa: WSOY.

Jantunen, E. 2008. Osalliseksi tuleminen - Masentuneiden vertaistukea jäsentävä substantiivinen teoria. Tampereen yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Lisensiaattitutkimus.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Lahti, P. 1991. Puhuva vaaka: Hyvän asiakaspalvelun opas. Helsinki: Mielenterveysseura.

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Otava.

Lehtinen, I. 2005. Vertaistuesta voimaa vanhemmuuteen; Kokemuksia Espoon Perhekeskusprojektin laajennetusta perhevalmennuksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin yksikkö. Opinnäytetyö.

Niemelä, J. 2002. Identiteettityö, sosiaalinen pääoma ja marginaalista murtautuminen. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Niemistö, R. 1999. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 3. painos. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino.

Nuorisoasuntoliitto ry. 2012. Tulostettu 25.12.2012. www.nal.fi

Pirttilahti, R. & Ranta, R. 2009. Lapsiperheille tarkoitettu vertaistukitoiminta vanhempien kokemana. Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Hyvinkää. Hyvinkää. Opinnäytetyö

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Järvenpää: Julkiviestintä.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tulostettu 17.2.2012.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tulostettu 28.2.2012.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Seikkula, J. 1994. Sosiaaliset verkostot. Ammattiauttajan voimavara kriiseissä. Tampere: Tammer-Paino.

Siitonen, J. 2007. Voimaantumisen viitekehys. Tulostettu 25.2.2011.
<http://www.tyhjoverkosto.fi/materiaalit/seminaarit/siitonen.pdf>

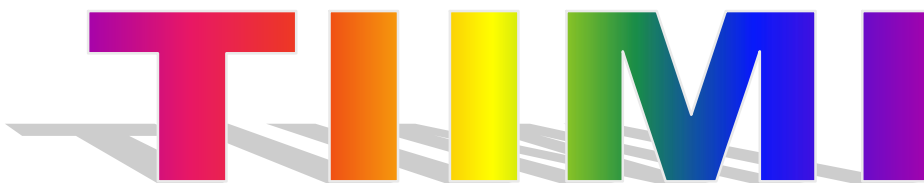
SPR:n Savo-Karjalan piirin Sosiaalitalkkarit-projekti. Sosiaalitalkkarit, asiakastyytyväisyyskysely, Tulostettu 26.2.2012.
http://www.redcross.fi/punainenristi/response/ajankohtaista/fi_FI/tyovalinepankki

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Keski-Uudenmaan nuorisotasuntoyhdistyksen vuosikertomus 2010.

Saari, E. 2010, Sosiaalinen ongelma, syrjäytyminen, marginalisaatio, hyvinvointi. Opintojakso 00035, Marginalisaatio ja osallisuuden vahvistaminen. Luentomateriaali. Laurea, Hyvinkää.

Liite 1. Teamin kuukausiohjelma

Koko perheen toimintaryhmä

SYKSY 2011

aika

paikka

ohjelma

ke 17.8 klo 17-19	Kivis	Savitöitä (siilejä ja lehtiä ym. syksyyn sopivaa) MUKAAN - puunlehtiä
ke 24.8 klo 17-19	Kivis	Savitöiden maalaus + kangasmaalaus / stailaus MUKAAN - puunlehtiä
ke 31.8 klo 17-19	Päivö- länrinne	Retki lähimetsään. MUKAAN - lämpimät ulkoilu vaatteet
ke 7.9 klo 17-19	Kivis	"kivilemmikeiden" luonti (maalaus) + lemmikeille pesän rakentaminen MUKAAN- "lemmikkikivi" + pieni laatikko (pesän rakentamista varten)
ke 14.9 klo 17-19	Kivis	Loppusyksyn suunnittelu, lapsille leffa

MUKAAN = osallistujat tuovat itse

KIVIS = Kuparisepänkatu 3 04250 Kerava

- 🚧 Tiimi on tarkoitettu kaikille Kunan asukkaille. Tiimissä askarrellaan, herkutellaan ja tutustutaan naapureihin.
- 🚧 Koska Tiimissä tarjotaan aina jotakin pientä purtavaa, ilmoittautuminen osallistumisesta asumisohjaajalle esim. tekstiviestillä p. 0503583440 (tai edellisellä toimintakerralla)
- 🚧 jos tarvitset kyydin Kivikselle sovi asiasta asumisohjaajan kanssa

KAIKKI MUKAAN

Liite 2. Mainos Halloween tapahtumasta

HALLOWEEN JUHLAT PÄIVÖLÄNRINTEELLÄ!

TIIMIMME KOKOONTUU SEURAAVAN KERRAN
PÄIVÖLÄNRINTEELLÄ 26.10.2011 KLO 17:00
HALLOWEEN JUHLIEN MERKEISSÄ!

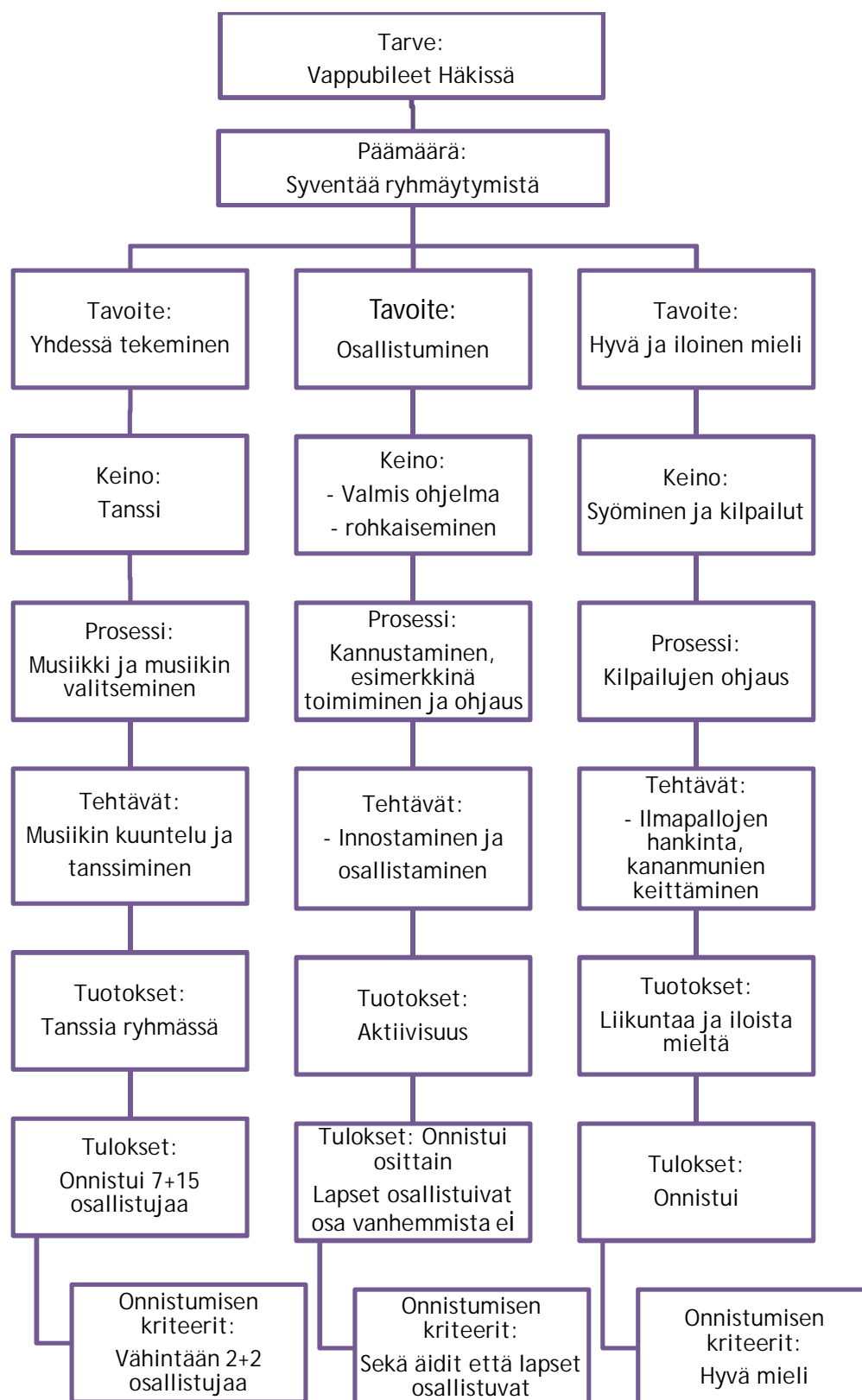
OHJELMASSA MM:

- KASVOMAALAUSTA
- ONGINTAA
- KAUHUKÄYTÄVÄ JA
- TIETYSTI HYVÄÄ SYÖTÄVÄÄ.

TERVETULOJA JUHLIMAAN KANSSAMME!

Liite 3. Suunta-toiminnan ja arvioinnin suunnittelutyökalu

Liite 4. Teemahaastattelun runko

Tiedonsaanti teamin toiminnasta sekä yhteistyön toimivuus ohjaajien kanssa

- Mistä olet saanut teamiä koskevaa tietoa
- Miten koet tiedon riittävyyden
- Miten tyytyväinen olet ohjaajaan/ohjaajiin
- Millaisia hyviä asioita, parantamisen tarpeessa olevia asioita sekä muita asiaan liittyviä Sinua askarruttavia asioita

Ohjaajan työpanos

- Miten tyytyväinen olet ohjaajan/ohjaajien työpanokseen
- Miltä Sinusta tuntuu, jos ohjaaja vaihtuu
- Mitkä ohjaajan työpanoksessa olivat hyviä asioita, parantamisen tarpeessa olevia asioita ja muita asiaan liittyviä askarruttavia asioita

Miten team kykeni toteuttamaan sosiaalisia tavoitteitaan

- Yksinäisyyden lievittäminen
- Yhteinen tekeminen
- Ajan antaminen
- Kuunteleminen
- Keskinäinen kunnioitus ja tasa-arvo
- Luotettavuus ja inhimillisyys
- Ovatko edellä mainitut asiat tärkeitä
- Ohjaajan kanssa esiin tulleet sosiaalisten tavoitteiden toteuttamista koskevat hyvät asiat, parantamisen tarpeessa olevat asiat, askarruttavat asiat

Team -toiminnan vaikutus kotona selviytymiseen

- Miten team -toiminta on helpottanut kotona selviytymistä
- Millä tavoin ystäväpiirinne laajentunut team -toiminnan ansiosta
- Mikä olisi viihtymisenne tilanne ilman teamiä

Asiakkaan tarpeet ja toiveet jatkoon

- Mitä muita palveluita toivoisitte asumisohjaajalta kuin nyt saatte

Mitä muuta on sydämellänne tiimiin liittyen

Liite 5. Ehdotus team-kyselyksi

Team -kysely

Täyttöohje: Ympyröi tai rastita vaihtoehtoista mielestäsi sopivin vaihtoehto. Pyri vastaamaan kaikkiin kysymyksiin.

- 1= 😞 = huonosti, vähän
 2= 😐 = melko huonosti, melko vähän
 3= 😊 = ei vähän ei paljon, ei hyvin ei huonosti
 4= 😄 = melko paljon, melko hyvin
 5= 😁 = paljon, hyvin

Teema 1. Tiedonsaanti tiimin toiminnasta sekä yhteistyön toimivuus ohjaajien kanssa

1. Mistä olette saanut tietoa tiimistä (rastita yksi tai useampia)?

☐	☐	☐	☐	☐
1. Naapureilta	2. Ystävilta	3. Mainoksista	4. Ohjaajalta	5. muualta

2. Jos olette saanut tietoa muualta, mistä olette saanut?

3. Oletteko saanut tarpeeksi tietoa tiimistä?

😞		😊		😁
1	2	3	4	5

4. Oletteko ollut tyytyväinen tiimin ohjaajaan/ohjaajiin?

1	2	3	4	5

5. Tiedonsaantia ja yhteistyön toimivuutta koskevat hyvät asiat, parantamisen tarpeessa olevat asiat sekä muut teitä askarruttavat asiat)

Teema 2. Ohjaajan työpanos

6. Oletteko ollut tyytyväinen ohjaajan/ohjaajien tekemään työhön?

😞		😊		😁
1	2	3	4	5

7. Sopiiko teille jos/kun ohjaaja joskus vaihtuu?

1	2	3	4	5

8. Ohjaajan työpanosta koskevat hyvät asiat, parantamisen tarpeessa olevat asiat, askarruttavat asiat)

Teema 3. Miten tiimi toteuttaa sosiaalisia tavoitteitaan

					
9. Yksinäisyyden lievittäminen	1	2	3	4	5
10. Yhteinen tekeminen kanssanne	1	2	3	4	5
11. Ajan antaminen teille	1	2	3	4	5
12. Teidän kuunteleminen	1	2	3	4	5
14. Keskinäinen kunnioitus ja tasa-arvo	1	2	3	4	5
15. Luotettavuus ja inhimillisuus	1	2	3	4	5
16. Pidätkö näitä asioita tärkeinä?	1	2	3	4	5

17. Ohjaajan/ohjaajien kanssa esiin tulleet sosiaalisten tavoitteiden toteuttamista koskevat hyvät asiat, parantamisen tarpeessa olevat asiat, askarruttavat asiat

Teema 4. Tiimitoiminnan vaikutus kotona selviytymiseen

					
18. Onko tiimitoiminta mielestänne helpottanut kotona selviytymistänne?	1	2	3	4	5
19. Uskotteko ystäväpiirinne laajentuneen tiimitoiminnan johdosta?	☐			☐	
	1. ei			2. kyllä	

20. Mikä olisi viihtymisenne tilanne ilman tiimiä?

Teema 5. Asiakkaan tarpeet ja toiveita jatkoon

21. Mitä muita palveluita toivoisitte asumisohjaajalta kuin nyt saatte?:

22. Mitä muuta on sydämellänne tiimiin liittyen?

(SPR:n Savo-Karjalan Sosiaalitalkarit-projekti.)

Liite 6. Sopimus opinnäytetyön tekemisestä toimeksiantajalle

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ TOIMEKSIANTAJALLE

Opinnäytetyön toimeksiantaja

Toimeksiantajan yhteystiedot

Työelämän ohjaaja, välttämätön

Työelämän ohjaajan yhteystiedot

Opinnäytetyön tekijä

Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot

Opinnäytetyön ohjaaja

Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot

Opinnäytetyön nimi

Opinnäytetyön valmistumisajankohta

Keski-Uudenmaan

nuorisoseurayhdistys ry

Riikka Valgiainen

Päivöläntien 9C 04200 Kerava, 050-4363537

Tija Hoviemi

Lienistön tie 17, 01940 Palojoensuu 050-538874

Riikka Valgiainen, Päivöläntien 9C

04200 Kerava, p. 050-4363537

Tyttöseurasta Teamiksi

Kuvaus toimeksi annettavasta opinnäytetyöstä

Tutkimus tyttöseurain väkivaltasista Päivöläntien 9:n ja
Häikkälän 2:n asukkaaksiin

Miten tuloksia tulevaisuudessa hyödynnetään?

Tukee valmistella olevaa Tyttöseurain käsikirja hanketta
Näin alustaa paikallisyhdistyksissä, muissa 3 sektorin toimipa-
koissa

Vastike

• toimeksiantaja maksaa opiskelijalle työn tekemisestä

• toimeksiantaja maksaa ammattikorkeakoululle työn tekemisestä

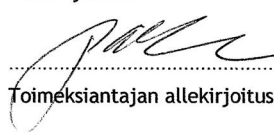

• toimeksiantaja ei maksa työn tekemisestä

Keravalla 21.10.2011

Paikka ja aika

Toimeksiantajan allekirjoitus

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus

Liite 7. Tutkimuslupa-anomus

LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolta lupaa haetaan

Keski-Uudenmaan nuorisoseurayhdistys ry

Opinnäytetyön tekijä/tekijät

Ija Horiniemi

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden yhteystiedot

030-5323 877

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden osoite/osoitteet

Siikistöntie 17
01940 PALOJOKI

Organisaatio/yksikkö

Organisaation/yksikön yhteystiedot

Kuna ry / Asunisohtojen toimisto
Päivälähtö 9C OHJAA KERAIA 050-436 3537

Koulutusohjelma

Sosionomi / Aikuiset 2008

Opinnäytetyön ohjaaja

Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot

Mona Ritmala
Laurea Hyvinkää 09-8868 7518

Opinnäytetyön nimi

Tyttöteamista teamiksi

Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkia ryhmädynamiikkaa, ystävyyssuhteita
läheisyyskäsitteitä ja vertaisuutta, eri ilmiöitä
teamin osallistujien keskenTutkimusmenetelmälliset ratkaisut;
menetelmä, aineiston keruu ja analyysi,
luotettavuus ja eettisyysKvalitatiivinen tutkimus, haastattelut
kyseily jne. Käsitellään tulokset
anonymisti mm. vastausten perusteella

Keravalla 24.10. 2011

Paikka ja aika

Ija Horiniemi Ija Horiniemi

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden allekirjoitus/allekirjoitukset ja nimen selvennys

Hyvinkää 24.4. 2012

Paikka ja aika

Mona Ritmala

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Opiskelijalla on opinnäytetyötä tehdessään samanlainen vaitiolovelvollisuus kuin sosiaali- ja terveysalan virkasuhteisella työntekijällä. Hän on velvollinen ehdottomasti turvaamaan opinnäytetyössään tarkastelemiensa henkilöiden intimitetin ja anonymiteetin.